ՆՈՒՄԵՐՈ 1630 — 1883 ՅՈՒՆՎԱՐ 19 ՉԱՐՇԷՆՊԻՀ — ԱԼԹԸՆՃԸ ՍԷՆԷ

ԱՊՕՆԷ ՇԻՐԱԹԼԱՐԸ

Մէճիտիյէ 20 ղրուշտան

ՍԹԱՄՊՕԼ ԻՉԻՒՆ

Պիր սէնէլիք . . . . . 180 ղրշ.
Ալթը այլըգ . . . . . 90 »
Իւչ այլըգ . . . . . 50 »

ՎԻԼԱՅԷԹ ԻՉԻՒՆ

Բօսթա խըճը իլավէ օլունաճագլար իչիւն

Պիր սէնէլիք . . . . . 220 ղրշ.
Ալթը այլըգ . . . . . 110 »

30 ՓԱՐԱ.

ԹԵՐՃԻՄԱՆԸ ԷՖՔԵԱՐ

ՄԷՎԱՏՏԸ ՓՕԼԻԹԻՔԻՅԷ ԻԼՄԻՅԷ ՎԷ ՄԻԼԼԻՅԷ

ՎԷ ՍԱԻՐԷՅԻ ՃԱՄԻ ԵԷՎՄԻ ԿԱԶԷԹԱ ՏԸՐ

ԻԼԱՆԱԹ ՇԻՐԱԹԼԱՐԸ

Պէհէր սաթըրը իչիւն

1 վէ 2 վէ 3րնճի սահիֆէյէ . . 5 ղրշ.
4րւնճիւ սահիֆէյէ . . . . 2 »
ԻԽԹԱՐ. Պանգա, Շիրքէթ վէ ումուրը սառրաֆիյէյէ այիտ իլանաթ.
2 վէ 3րւնճիւ սահիֆէլէրէ . . 6 ղրշ.
4րւնճիւ սահիֆէյէ . . . . 4 »
Զիյատէ միւտտէթ իչիւն իլանաթա այրը բազարլըգ օլուր :
Մէքտուպ նաֆիյա տայիր պէնտլէր մէճճանէն գապուլ օլունաճագ վէ տէրճ օլունմայան էվրագ իատէ օլունմայաճագ տըր :

30 ՓԱՐԱ.

Խարբէրանէսի վէ մաթպաասը, Սթամպօլտա Պապը Ալի ճատտէսինտէ Եսկի Պապը Զապթիյէ սօգաղը քէօշէսինտէ նումէրօ 8ծէ տիր : — Կազէթանըն ումուրը խարճ վէ թահրիրիյէսինէ այիտ քեաֆֆէի մէվատտ հագգընտա Միւտիրի կազէթա Տիգրան Ճիվէլէկեանա միւրաճաաթ օլունմասը լեազըմ, քեաֆֆէի մէքեաթիպլէրին տախի անըն նամընա կէօնտէրիլմէսի իքթիզա իտէր :

ԿԻՒՆԼԻՒՔ ՀԱՎԱՏԻՍ

ԷՐԶՐՈՒՄ ՎԱԳԱԱՍԸ

Շէհրը մէզգիւր մուխպիրիմիզ' գէկ-ւսմէզր 30 Թարիխլիյէ աթիտէքի մէքթուպը եազըյօր :

Շէհրիմիզտէ զուհուրա կէլէն վագաաի միւէսսիֆէ հագգընտա կազէթալար պիր թագըմ եալան եանլըշ հավատիսլէր վէ էսասսըզ հիքեայէլէր նէշր իլէ օլ պապտէ միւթալաամա տախի կիրիշիւ էհալինին էֆքեարընը հէյէճանա կէթիրմէքլէ վէ պիր չօգ մէնհուս չըխարարա սէպէպիյէթ վէրմէքտէ օլտուգլարը իչիւն, պիզ կէրէք էֆքեարը էհալիյի թեսքին իչին վէ կէրէք մուխպիրլիք վազիֆէմիզի թէմամիյլա վէ միւսթագիմանէ իֆա իչին մագսատըյլէ վուգուաթը մէզգիւրէյի էն զիյատէ հագիգաթա մուտապըգ պիր սուրէթտէ գարիլէրիմիզէ նագլ իթմէքլէ միւսարաաթ էյլէրիզ :

Կէչէն Նոյէմ 24նճի չարշէնպէհ ագշամը պայգ թագըմընտան պագըր սէրիօշլար' փիւրմազօրէկ Տէր Մելքիսեդ գահանայընը էվինին գաբուսը էօնիւնէ կիտէրէք, վէ օրատա պիր չօգ քիւֆիւր ու հագարէթ իթտիքտէն սօնրա ուֆագ պիր մուարաղա չըգարըրլար (1) : Իրթէսի քէնտիսինին սապահլէյին Տէր Մելքիսեդին օղլու զապըթիյէյէ շիքեայէթ իթտիքտէ, էշխասը մէրգումէ թէվգիֆ օլունարագ իսթինթագա հէվալէ օլունտուգլարը վէ իւմաէրի թահարրի օլունտուգտա, պիրիսինին ճէյպինտէն նաէհըրտան մաթպու պիր էվրագ զուհուր իտէր :

Էվրագը մէզգիւրէ' տիկէր պագըր էշխասը թարաֆընտան իմզալանմըշ պիր եէմիննամէ օլուպ, պու եէմիննամէ մուճիպինճէ էշխասը մէրգումէ' վաթան վէ միլլէթլէրինէ խըտմէթ իթմէք իչին հէյէթը հաճէթտէ գանլարընը պիլէ սէօզմէյէ հազըր իմիշլէր : Հիւքիւմէթ' պինաէնալէյհ պու իշէ պէօյլէ էհէմմիյէթ վէրիփ, օ ագշամը 40 քիշի գատար թէվգիֆ իտէր, վէ 9—10 կիւն գատար իչպու թէվգիֆ վէ թահարրիյաթը գէմալը չիտտէթլէ տէվամ օլունուր իսէ տէ, մէմուլ օլունտուղու րաղմէն, թահարրի օլունան խանէլէրտէ մաթպու իշբու էվրագ վէ իշբու լիւզումսըզ իթտիհամ թաղլարընտան պաշգա պիր շէյ պուլունամատըղը կիպի, պիր ատէտ ֆաղլա թիւֆէնք պիլէ պուլունմամըշ տըր : Ծիվար քէօյլէրէ տախի սիւվարի ասքէրի սէվք օլունուպ, հագգլարընտա շիւպհէ իտիլէն 30տան զիյատէ էրմէնի թէվգիֆ օլունարագ Էրզրումա կէթիրիլմիշլէր տիր : Թէվգիֆ օլունան էշխասըն մըգտարը չիմտիյէ գատար 70է պալիղ օլուպ, պունլարըն ճէմիսի ատլի վէ ֆուգարա կիրոուհինտէն օլտուգլարը կիպի, իչլէրինտէ 15 16 եաշընտա չօճուգլար տախի պուլունմագտա տըր :

Էվվէլ էմրտէ պու իշին պիր իթթիֆագը խաֆի օլուպ, պուտա Անատոլու վիլայէթլէրինտէ միւթէմէքքին պիւթիւն էրմէնիլէրին իշթիրաք իթմիշ օլտուգլարը զանն օլունմըշ իսէ տէ, մաէլմէմնունիյէ պէյան իտէրիզ քի, վալի վիլայէթ պաշա հազրէթլէրիլէ տիկէր պագը մէմուրինը քէրամ' թէվգիֆ օլունանլարտան պագըլարընըն հէնուզ բէգ կէնճ վէ չօճուգլարըն տա եէյէճէգ էգմէքլէ մէհթաճ օլտուգլարընը, վէ պունճա թահարրիյաթտան սօնրա միւհիմմ վէ եա սաիր մէվատտը միւզիրրէ մէյտանա չըգմամատըղընը նազարը տիգգաթա ալարագ, իչպու վագաայա էհէմմիյէթ վէրմէքսիզին, պունլարը տէլիլիգ վէ չօճուգլուգ ատ իթմիշլէր տիր : Մամաֆիհ մէմուլ խըլաֆըյլա պու ըսլահանը մըշաճըլէրէ գապահաթլըլար' քէնտիլէրինին չու չօճուգճա մուամէլէլէրինէ միւսամահաքեար օլան ճէզալարընը կէօրիւրլէր, վէ պունտան պէօյլէ պու կիպի տէլիճէ էֆքեար վէ խիւլեալարա կիրիշմէյէճէքլէր : Շիմտիյէ գատար եալընըզ 4—5 քիշինին սէպիլի թախլիյէ օլունուպ, տիկէրլէրինին նէ վագթ սալը վէրիլէճէքլէրի հէնուզ մալիւմ տէյիլ տիր . պունունլա պէրապէր թահգիգաթը տալլիյէ վէ իսթինթագաթ ֆէզլէքէսինին Տէրսաատէթէ կէօնտէրիլիփ եագընտա պու պապտէ լազըմ կէլէն էմրէ պէքլէնիլիտէ իչխալլյօր :

Պիր թարաֆտան մէսէլէնին նէ տէրէճէ էհէմմիյէթտէն խալի օլտուղը անլաշըլմագտա վէ էրմէնիլէրին պունճա տէհլիքէտէն պէրու տէվլէթը Օսմանիյէյէ օլան սատագաթը չէմս կիպի աշիքեար կէօրիւնմէքտէ իսէ տէ, տիկէր թարաֆտան պիր թագըմ միւնաֆըգլարըն վէ թահրիքեաթ զուհուրա կէլմէքտէ, վէ Իսլամ վէ Խըրիսթիյան պէյնինտէ պիրուտէթ վէ ատավէթ նիւմայիշլէրի վուգու պուլմագտա, վէ Իսլամլար' պու վագաատան տօլայը էրմէնիլէրէ էյի կէօզլէ պագմամագտա վէ անլէրի թէհտիտ իթմէքտէ տիրլէր :

Գավիէն մէմուլ խըլաֆըյլա քի, հիւքիւմէթ' պիւթիւն պու իշլէրի միւթալաա օլան մէրհամէթ վէ չէֆագաթընա թէվֆիգէն թէտպիր ու թահգիգ իթմիշ վէ պու պապտէ լազըմ կէլէն թէտապիրը միւէսսիրէյի էլէ ալմըշ օլմալը, թէտապիրը մէզգիւրէնին նէթիճէսի հասէնէսինտէն օլմագ իւզրէ պու իշի միլլէթ պէյնինտէ էվվէլկի պէրու մէվճուտ օլան միւհապպէթ վէ թէվէճճիւհաթը միւթէգապիլէ էհլիյէտէն խատէ օլունաճագ, վէ պու սայէտէ իճրայի հիւքմ իտէն պիր թագըմ միւնաֆըգլարըն ասքէրի թէսքին ու պէրթարաֆ օլունաճագ տըր : Քէզա թէվգիֆ օլունան էշխասըն' կիրիւ քէնտիլէրի ահալիէ վէ պիլհասսա սաֆ վէ պէսիտ չօճուգլար օլմալարը հասէպիլէ, չէֆգաթէ շայան տախի օլտուգլարընտան էմինիզ :

—

Էրզրումտան խուսուսի օլարագ յանուար 8 թարիխլիյէ վիւրուտ իտէն տիկէր պիր մէքթուպըն պէեանընա կէօրէ տէ, վագաաի միւէլլիմէի մէզգիւրէտէն տօլայը չէհրը մէզգիւրտէ վագը Սանասարեան մէքթէպի հագգընտա չիւպհէ իտիլէրէք հիւքիւմէթը մահալլիյէ թարաֆընտան թահարրի իթմէք իսթէնիլմիշ իսէ տէ, մէքթէպը մէզգիւրըն Րուսիա հիմայէսինտէ պուլունմասը հասէպիլէ Րուս գօնսօլօսընըն պու թահարրիյէ իճրասընա միւսաատէ իթմէմէսի [illegible] կազէթալարտա նէշր օլունան պիր հավատիսին հիչ պիր ասլ ու էսասը եօգ միշ :

—

Տիֆլիզի Մշակ կազէթասը Էրզրում վագաասը հագգընտա պէր վէճհը աթի օգունմագտա տըր .

Էրզրումտան յանվ. 6 թարիխլիյէ եազըլան պիր մէքթուպա կէօրէ, թարիխը մէզգիւրէ գատար վիլայէթը մէզգիւրէտէ կէօյա գուրուլմուշ օլան պիր իթթիֆագ խաֆիյէ իշթիրաք իթմէքլիքլէ մազնուն պուլունան պագը էշխասը հագգընտա մահգէմէ իճրա օլունաճագ իմիշ, օ անէ գատար իճրա օլունան թահգիգաթտա, էրմէնիլէրին Րուս մէնաֆիինի իլթիզամ սարֆը չալըշտըգլարը անլաշըլմամըշ օլտուղը կիպի, պիր մըգտար էշխասըն թէօհմէթի թէպէյյուն իթմէմիշ տիր :

—

Յունվար 14 թարիխլիյէ Սօֆեատան պիր թէլէկրաֆ գունտանմասըն մէմուրը թարաֆընտան ամտ իտէյ քի թէլէկրաֆ չէքիլմիշտիր :

«Շարգի-Րումէլիտէն ալընան մալիւմաթ' եազընտա խըլամիէրըն գըլյամը հագգընտա թէսատիֆ իտէն մալիւմաթ օլտուղունտա տախի օլան խապէրլէրի միւէյյիտ տիրլէր : Տէրսաատէթտէ Ճէնէլ թէշէլլէր թարաֆընտան Ֆիլիպէ գօմիթէսինէ կէօնտէրիլէն պիր գաչ սանտըգ Հէնրի Մարթինի թիւֆէնքլէրի Շարգի Րումէլի հիւքիւմէթի թարաֆընտան զապթ ու միւսատէրէ օլունմըշտուր :

«Շարգի Րումէլի հուտուտը իւզէրինէ Օսմանլը ասքէրի ճէմ իտիլմիշ տիր :

«Խըրիսթիյանլար մուհիմմ գահրըմանլարտան խէյֆ իլէ միւթէֆաիլ հազըրլանմագտա տըրլար : »

Պու խապէրին, Պուլկարիստանըն փէսաթը վիւքէլասը Րուսիալը Մէներալ Սօպոլէֆ թարաֆընտան թէլէկրաֆ գունտանմասընըն թէլգին օլունարագ մէթին տիր :

Մուամիլէյհ Մ. Սօպոլէֆին խանէի նազարըյէսի իլէ վէ իրթէ[illegible] նամը իլէ պու քէրրէ Սօֆեայա թէշէսսիւս իթմիշ օլան Պուլկարեա պիր կազէթայա տախի աթիտէքի ֆգրա օգունմուշ տըր :

«Շարգի Րումէլի էհալիսի' Րումէնիա իլէ Սրպիստան վէ Գարատաղ վէ Պուլկարիստանըն Րուսիա մարիֆէթիյլէ գուրթարըլտըգլարընը, վէ ճէնուպի Պուլկարիստան (Շարգի Րումէլի) էհալիսի իթթիհատ պայրագընը գալտըրտըղը կիպի, Րուսիա օրտուլարընըն քէնտի իմտատլարընա չիթմայ իտէճէքլէրինի, վէ նէ Պապը Ալիտէն վէ նէ տէ սաիր տէվլէթլէրտէն խէվֆ իթմէմէլէրի լազըմ օլտուղունը նազարը տիգգաթէ ալմալը տըրլար : »

—

Կ—ծ.Մ Տէլ—...ն Գահիրէտէն ալտըղը մէքթուպլարա կէօրէ, Սըր Օգլէնտ Գօլվին' թիվայէթ օլունտուղու վէճհլէ Մըսըրա մալիյէ միւսթէշարը նասպ օլունմայաճագ տըր : Սըր Օ Գօլվին խըտամէթի իչին գրալիչանըն խըտամէթինի թէրք իթմէք արզուսընտա օլմայըպ, մամաֆիհ' զաննըմըզա կէօրէ, Մըսըրտա գալմամագ արզուսընը պէյան իթմիշ տիր : Սըր Օ Գօլվին պիզզաթ Հինտիսթանա աիտէթ իթմէք արզուսընտա օլուպ, կիրա օրատա քէնտիսինին բարլագ պիր խըտմէթ իվալէ օլունաճագ վէ Հինտիսթան վալիլիգինի մէճլիսինէ ազա օլաճագ իմիշ : Իմտի Սըր Օ Գօլվին հագգընտա պիր թալիք վուգու պուլմայընճա (քի պու տա իհթիմալին խարիճինտէ տիր) Խըտիվին մալիյէ միւշաւիրլիգ օլմայաճագ տըր :

—

Մըսըր մէսէլէսինէ վէ Թունուս գօնֆէրանսընա տայիր օլան ինկիլթէրանըն թէքլիֆլէրինէ Պապը Ալիտէն հէնուզ ճէվապ վէրիլմէմիշ տիր :

Զանն օլունտուղունա կէօրէ, Թունուս մէսէլէսինէ տայիր օլան գօնֆէրանստա պաշգա մէսէլէլէրտէն պահս օլունմայաճագը հագգընտա ինկիլթէրա տէվլէթինտէն թէմինաթ վէրիլմէսի Պապը Ալիտէն թալէպ օլունաճագ միշ :

—

Բէթէրսպուրկտան խապէր վէրիլտիկինէ կէօրէ, Օտէսսա չըմէնտէֆէր խալքը սէլամլըգ օլարագ Ռուսիա վէ [illegible] թէլգրաֆլարընը թագտիմ իթմէքտէ սըրատա օլմալարը էլմաէլին քէսիլմէսի [illegible] տըր :

—

Իսթէֆանօ նամ Մըսըր կազէթասընտա օգունտուղունա կէօրէ, գուրպանի հազրէթը Շէյխիւլիսլամընըն Ասիէթ Էսաատ պէյ իլէ իւչ հաֆթադան պէրու Մըսըրտա պուլունան Գատըրի էֆէնտի' պու հաֆթա Տէրսաատէթէ մուվասալէթ իտէճէքլէր տիր : Մէզգիւր կազէթանըն իտարէթէն պէնտլէնա կէօրէ, Անճէթ Կաստա պէյ 12 կիւնէ գատար եէնէ Տէրսաատէթտէն Մըսըրա ավտէթ իտէճէքմիշ :

—

Ա.ժ—. Հ—է—.' Բարիզ կազէթալարընտան Լօնտրատան ալտըղը աթիտէքի թէլէկրաֆը թէպլիղ իտիյօր .

«Գահիրէտէն ալընան պիր թէլէկրաֆա կէօրէ, Ֆրանսըզ փօլիթիգա մէմուրը' գօնթրօլըն լաղվը խուսուսընտա թալիմաթը մուֆասսալէ ալմըշ տըր : Ֆրանսըզ տէվլէթինինտէ տէվէրան իտէն պիր շայիայա կէօրէ, Ֆրանսա' Ֆրանսըզ գօնթրօլէօրինին իգգասը գըյմէթինտա իսրար իտէճէքմիշ : Էկէր պու մէթալիպի գապուլ օլունմազ իսէ, Ֆրանսա' մէհաքիմի միւխթէլիթէյի թանըմայըպ հուգուգ գափիթիւլասիօնլարըն (ուհուտնամէ) իհտիսասընա իռատէ իտէճէքմիշ :»

—

Շգօտրատան Ա.ժ—. Հ—է—. չէքիլէն պիր թէլէկրաֆա կէօրէ, Շգօտրա սօգագլարընտա տավըլ իլէ ասաքիր պէյնինտէ պիր միւսատէմէ զուհուրա կէլիփ, պու միւսատէմէտէ իքի տավըլ Արնավուտ գաթլ օլունմըշ տըր :

(Տախիլիյէ [illegible])

ԹԷԼԷԿՐԱՖ

Ա.ժ—. Հ—է—. [illegible]

Բարիզ 29 յանվ.

Ֆլօգէ թէքլիֆինի թէտգիգէ մէմուր գօմիսիօն պու պապտէ գալէմէ ալտըղը րափօրթայը մէճլիսէ արզ իթմիշ տիր :

Մէճլիս վիւքէլա րէիսի Մ. Ֆալիեր' հէյէթը վիւքելանըն Մ. Ֆլօգէ թէքլիֆինի տէրհալ միւզաքէրէյէ հազըր օլտուղունը պէյան իթմիշ տիր :

Գօնֆարըն թարաֆտարը օլան մէպուսան' հարպիյէ նազըրը միւզաքէրէնին թէհիրի [illegible] թէքլիֆ իթմիշլէր տիր :

Մէճլիս մէպուսան' իշպու թէքլիֆի րէտտ իթմիշ, վէ միւզաքէրէի մէզգուրէնին տէրհալ վուգու պուլմասընա գարար վէրմիշ տիր :

Պունուն իւզէրինէ միւզագէրէյէ իպթիտար օլունուպ, պու միւզաքէրէ եարըն տախի տէվամ իտէճէք տիր :

Րօմա 29 յանվ.

Ալիրէն Տէրսաատէթ Բարօ վէքիլլիկինէ նասպ օլունան Մօնթէնէ[illegible] Պօթէլլի մագամը մէմուրիյէթինէ ալիմէթ իթմէք իւզրէ, փէտրուարըն իպ կիւնլէրինտէ պուրատան հարէքէթ իտէճէքտիր :

Լօնտրա 30 յանվ.

Խարիճիյէ նազըրը գօնթ Կրանվիլ' յանվ. 23 թարիխլիյէ չէքտիկի պիր թէլէկրաֆտա, Մըսըրտա գօնթրօլըն լաղվը մէսէլէսինի հագգըլը չըգարմայա սայ իթմիշ, վէ ինկիլթէրանըն Ֆրանսայա մուավենէթինի մէմուլ իթտիկինի իլավէ էյլէմիշտիր :

Բարիզ 30 յանվար

Մէճլիս մէպուսանտա Ֆլօգէնին թէքլիֆի պու կիւն եէնէ թահթը միւզաքէրէյէ ալընմըշտըր :

Մ. Լէօն Րընօ միւթէհամմիլ օլան թէտապիր ալէյհինտէ պուլունմուշ տըր :

Մէճլիս վիւքէլա րէիսի Մ. Ֆալիէր թէտապիրը մէզգիւրէյի միւտաֆաա իթմիշ իսէ տէ, քէսալէթի հասէպիլէ նութգունը տէվամտան սարֆը նազար իթմիշ, վէ պու միւզաքէրէ կէլէճէք ճէլսէյէ թալիգ իտիլմիշ տիր : Պու մէսէլէնին նէթիճէսի օլմայըպ, պէլքի միւշարէկէթ կէլէճէք ըրնիշէնպէ կիւնիւ վուգու պուլաճագ իհթիմալատէ հազըր պուլունմալըտըրլար տըր :

Ա.ժ—. Բ—Բ—

Վիեննա 29 յանվ.

Րուսիա խարիճիյէ նազըրը Մ. տը Կիէրսին Բէթէրսպուրկա ավտէթինտէ միւնասէպէթիյլէ Վիեննա կազէթալարը' նազըրը միւշարիլէյհ իլէ Աւսթրիա—Մաճար խարիճիյէ նազըրը Գօնթ Գալնօքի պէյնինտէ թաատի իտէքեար ըրտոսմաննը օլտուղընը պէյանտէ պէրտէվամտըրլար :

Պէրլին 29 յանվ.

Կազէթալար' Լօրտ Կրանվիլին նօթասընտան պահս իթտիքլէրի սըրատա, ինկիլթէրանըն թէքլիֆլէրինէ ճէվապ իթմաս իչին գապինէթօլար պէյնինտէ մուվաֆագաթ հուսուլ պէյնէ միւչքիլաթ պուլունտուղունը պէյան իտէօրլար : Խուսուսիյլէ Իթալիա իլէ Րուսիա տէվլէթլէրի թարաֆընտան Լօրտ Կրանվիլին նօթասը պիրուտէթլէ գապուլ օլունտուղը թէէմին իտիլիյօր :

Աթինա 29 յանվ.

Օրանիա գրալը թարաֆընտան Եունան գրալիչասընա Մարի Լուիզ նիշանը կէօնտէրիլմիշտիր :

Մ. Գումունտուրօս պիր աղ էյիլէշմիշ իսէ տէ, պունըն մուվագգաթ օլտուղընտան գօրգուլմագտա տըր :

Րուսիա իմբէրաթօրընըն ամուճասը օլուպ Եունան գրալիչասընըն պէտէրի օլան Կրան տիւգ Գօնսթանթինէն եագընտա պուրայա մուվասալէթ իտէճէք տիր :

ԱԶԳԱՅԻՆ

Թէէսսուֆ աթիմէ ալտըղըմըզ պիր խապէրէ կէօրէ, միլլէթիմիզին վէ Րուս թէպաասընտան Մուրատօֆ Պօղոս էֆէնտինին 18 եաշընտա պուլունան Թագուհի նամ գըզը' Րում միլլէթինտէն Եագըճը Բոնայօթին օղլու իլէ պէրապէր, պու բազար էրթէսի կէճէսի սաաթ 6 րաատէլէրինտէ իգամէթ իթտիքլէրի Պէյօղլու ատասընտան պիր գայըգա բաքիպէն, էվտէն տէ 1000-1500 լիրալըգ միւճէվհէրաթ վէ էշեայի սաիրէ իլէ պէյալէ փարալը պիրլիքտէ ալարագ ֆիրար իթմիշ, վէ պունլարըն նէրէտէ օլտուգլարը պիլինէմէտիկի կիպի, պաաչի օլուպ օլմատըգլարը տա հէնուզ անլաշըլամամըշ տըր :

Պու միսիլլու չայանը թէէսսիւֆ հավատիսաթը կազէթամըզա եազմագ իսթէմէզ իտիք տէ, պէօյլէ պիր միւնասէպէթսիզ վագաայը հէր իչիւն թագիպ իթմէք, վէ պու եօլտա պիր թուրլու գուրմագ նիյէթինտէ պուլունանլար վար իսէ անլէրէ տէ պիր մէտարը միւճանէպէթ վէ իսթիրագ օլաճագը ճիհէթլէ, իստէ պու ֆիրար հավատիսինին նէշրինի ֆայիտէտէն խալի կէօրմէմիշիզ տիր :

Թարաֆիմիզտէ վէրիլէն տիկէր պիր մալիւմաթա կէօրէ, մէրգումէ Թագուհի' կէչէն սէնէ տախի օ Րում իլէ ֆիրարա չալըշմըշ իսէ տէ, մուվաֆֆագ օլամայըպ եագալարը էլէ վէրմիշ տիր :

Պիզ պու պապտէ չունըր պէյան իտէրիզ քի, մատամ քի մէրգումէ գըզըն պէօյլէ պիր միւնասիպէթսիզլիքտէ պուլունմագ նիյէթի էվվէլճէ անլաշըլմըշ տըր, էպէվէյնի միլլէթտէն լայըգ պիր քիմսէ իլէ էվլէնտիրիլմէսի լազըմ իտի. Անճագ պէօյլէ պիր թէէսսիւֆ իթիլէճէք վագաայա մէյտան վէրմէմէք իչիւն Մուրատօֆ Պօղոս էֆէնտինին պաշը մի եօգ իտի :

Կազէթամըզըն մաակէօս գօնուշմագա ալտըղըմըզ մալիւմաթա կէօրէ, գըզ վէ գաչըրան Րում Պէյօղլունտա Բազագ Քէօփրիւսիինտէ պիր խանէտէ պուլունուպ, գըզ ագրապասընտան Պէյօղլունտա Մ. Սիմօնօֆին խանէսինէ կէօթիւրիւլմիշ վէ մէրգումէ գաչըրան Րում' իլէ պունուն պապասը վէ էթրաֆը գաչըրըլան խանէնին սահիպլէրի վէ գաչըրան գայըգճըլար վէ պու իշտէ օլան պաշգա քիմսէլէր պիրճէ թութուլմուշ օլտուգլարը կիպի, 1500 լիրալըգ միւճէվհէրաթտան հէմէն քեաֆֆէսի պուլունմուշ վէ իատէ իտիլմիշ իմիշ :

—

Պայաթ, ույուշմա վէ բարլագ հավատիսլէր նէշր իտէրէք քէնտիսինի պիր միլլի կազէթա սըֆաթը վէրմէյէ չալըշան Էրմէնի իւլ իպարէ պիր կազէթա' Թաղ. Ժողովա տիկէր ալթը ագանըն տախի զամմը թէքլիֆինէ տաիր օլան վէ կէչէն հաֆթա պիզիմ իլէ տիկէր պիր կազէթատա տէրճ օլունան պիր հավատիսի պու կիւնլէրտէ թէքզիպ իթմէյէ չալըշըյօր, վէ պունտա պիզէ հագարէթ իչիւն եալընըզ պիզի կէօսթէրիր, տիկէր կազէթատան ասլա պահս իթմէքսիզին :

Էկէր մէզգիւր կազէթա' սըհհաթ ու հագիգաթէ հագգընտա էհէմմիյէթ վէրէրէք պու հավատիսի թէքզիպ իթմէքլիք իսթէր իսէ, պիզ տէ օ զէման քէնտիսինին նէշր իթտիկի տիկէր հավատիսլէրին նէ տէրէճէ սահիհ օլտուգլարընը քէնտիսինէ իսպաթ իտէպիլիրիզ :

Հավատիսաթը միլլիյէ [illegible] նէշր իթմէք [illegible] լազըմ վէ էլէմ տիր, լաքին [illegible] :

[illegible] Բաթրիգ Ալիէն. Տ. Տ. Ներսէս Սրբազան հազրէթլէրինին կէչէն կիւն Գալաթատա արապա գազասը վուգու պուլտուղը [illegible] Բաթրիգ միւշարիլէյհ հազրէթլէրինին [illegible] Ալթընճը սէնէ [illegible] գալաթա [illegible] օլունտուղու [illegible] օլմըշ տըր :

(1) Վագաաի մէզգիւրէի միւէլլիմէյէ տախի պիզիմ տախի 1627 նումէրօլը նիւսխէմիզտէ եազըլան ֆգրա պունլը թաստիգ իթմէքտէ տիր :

1882

(Շարունակութիւն տես Թիւ 1628)

Այսչափս բաւական համարելով ազգային կրթական գործին վրայ, անցնիմք ազգային վերածնութեան երրորդ տարերք՝ այսինքն Գրականութեան։

1882ի տարեշրջանին մէջ ազգային գրական վիճակն իր նշանաւոր յառաջադիմութեամբն երբեք չկրցաւ փայլիլ դժբաղդաբար։ Ազգի մը փրկարար գործին յաջողութեան տեր գլխաւորապէս գրականութեան ներկայացուցիչներն են. սակայն մեր մէջ չեղան այնպիսի հեղինակներ, որք կատարելապէս յաջողէին սահմանել սոյն նուիրական պաշտօնն ու գործ՝ փաջալերութիւնն ու վարձատրութիւնն, որք միակ պայման են հեղինակաց ու հեղինակութեանց գոյութեանն ու զարգացման, գրեթէ բնաւ տեղի չունեցան Հայ գրական աշխարհին մէջ, միայն Աղա Իզմիրլեան, որ մասնաւորապէս Հայ հարուստներէն մին է, ըստ իւր ուսումնասիրական նպատակի սահմանաց երկամեայ 400 ֆռանքէն բաժին հանել հաճեցաւ տաճկահայոց նշանաւոր գրագէտ և ֆռանսերէնէ ի Հայ բառգրքի հեղինակ Նորայր Բիւզանդացւոյ, իբրև ի վարձ նորա տաղանդի և անձանձրոյթ աշխատասիրութեան։ Աղա Իզմիրլեանի նման եթէ ազնուախոհ հարուստներ ունենայ գրական աշխարհն, հարկաւ ազգային գրագէտք քաջալերեալ՝ նոր իմն եռանդուն ոգւով ի հանդէս պիտի ելնեն, և ազգն ևս ոչ նուազ պիտի մխիթարուի իր պարկեշտ գրագէտներովն, որք դժբաղդաբար մեր մէջ առ այժմ հազուագիւտ են։

Աւա՜ղ, դեռ Հայաստանեայց Գրականութեան աշխարհի մէջ ոսկեպսակ պճնուիլ կանկալեն այնպիսիներ՝ որոց հմտութիւնն կարի սահմանափակ լինելով՝ ճամարտակութեամբ ևեթ կը փայլին, որոց կարևորութիւն տալ անգամ թէև չարժէր, սակայն վասն ծուլեալ մեզաց մերոց այսպիսիք ևս ունին իրենց մասնաւոր սիրահարներն, որոցմէ և քաջալերեալ՝ ևս առաւել կը յաւակնին գրիչ շարժելու, արձակ համարձակ պատգամ որոտալու, առանց խորհելու և յիշելու թէ ոչ անդամն իմաստակութեան սեթևեթումն փայլող իրենց գրիչք՝ թէև լինին իսկ ոսկեղէն, պիտի ջախջախուին սակայն և պիտի փշրուին անողոք և անաչառ սրովն գրական արդարադատ քննադատութեան։

Ինչպէս յայտնի է, Կ. Պոլսոյ ազգային մամուլն այս անցեալ տարեշրջանի մէջ բաց ի քանի մը դպրոցական անհրաժեշտ դասագրքերէ, ոչ ինչ նշանաւոր երկ արտադրեց։ Քանի մը լրագրական թերթօններու մէջ հրատարակեալ վէպեր աւելի զբօսեցուցիչ և հետաքրքրական քան կրթական ու բարոյական հանգամանք ունէին, որք և բոլորովին եւրոպական գրականութեան աշխարհին վերաբերելով՝ չունէին բնաւ իսկական տիպ կամ նմանութիւն մեր Հայոց ազգի վիճակին, որ տարբեր կենցաղ, բարք ու վարք և քաղաքական դիրք ունենալով՝ ոչինչ կ'օգտէր այդպիսի թարգմանութիւններէ։

Կ. Պոլսոյ Հայ լրագրութիւնն ևս կարևոր փոփոխութիւն մը և կամ նշանաւոր յառաջդիմութիւն մը չունեցաւ։ Սին և շահագիտական երկար բարակ վիճաբանութիւններ, ազգային անճաշ ու անշահ իմաստակային խորհրդածութիւններ, կողմնակալ քննադատութիւններ, պատրիարքական խնդրոյ առթիւ ևս մանուածապատ և հակասական դիտողութիւններ տաղտուկ պատճառեցին այն ամեն պարկեշտ ընթերցողաց, որք լրագրութեան բարեկամ լինելով՝ այս տարաբաղդ ազգին զարգացմանն ու մխիթարութեան նպաստաւոր գիրք մը տեսնել կը յուսային անոնցմէ։ Ի բաց առեալ մի կամ երկու Հայ լրագրեր, գրեթէ մնացեալ ամբողջն այսպիսի ողբալի վիճակ մը ունեցաւ 1882ի տարեշրջանին մէջ։

Հայ լրագրութիւնն ի Կ. Պօլիս միայն մի յաւելում ունեցաւ, այն է Բիւզանդ կիսամսեայ հանդէսն, որ Հայ բողոքական հասարակութեան կողմէն հրատարակուիլ սկսաւ, որ դժբաղդաբար ցարդ չկրցաւ շաբաթականի վերածուիլ, ինչպէս փափաքելի էր, իսկ Բազմավէպ Մասեաց անուն հանդէսն իր ուղղութիւնն ու հրատարակութիւնն նոյնութեամբ պահելով կրցաւ շարունակուիլ կանոնաւորապէս այս 1882ի ամբողջ տարեշրջանին մէջ։ Նմանապէս ի վերջ կայ՝ այն տարեշրջանի Երկրագունդ և Ծիծառ հանդէսներու հրատարակութեան դրոյցներն ևս լռեցան։

Զմիւռնիոյ Հայ գրականութիւնն ևս՝ որ երբեմն բարձր ի գըլուխ կը պանծայր, այս անցեալ տարեշրջանին մէջ չունեցաւ մեծ յառաջադիմութիւն։ Արևելեան Մամուլ և Արշալոյս Արարատեան նոյն մնացին ինչ որ էին նախորդ տարեշրջանին մէջ։ Իսկ Տէտէեան բարեհամբաւ տպարանն, որ երբեմն եւրոպական մեծահատոր գրոց թարգմանութեամբն ու հրատարակութեամբն կը փայլէր, 1882ի տարեշրջանին մէջ չարտադրեց նոյնպիսի վիպական կամ կրթական գործեր, բաց ի Արևելեան Մամուլ խմբագրապետի հեղինակած Ընդհ. Ազգաց պատմական դասագրքի հրատարակութեան շարունակութենէն։

Թուրքիոյ գրականութեան այս տխուր վիճակին նայելով՝ քիչ շատ մխիթարական կրնայ համարուիլ Ռուսիոյ Հայոց գրական շարժումն։ Մշակ իր ուղղութեամբն ոչ թէ միայն շարունակեցաւ, այլ և քաջալերական էր այս տարեշրջանին մէջ իր գտած ընդունելութիւնն, ինչպէս ինք (Մշակ) գոհութեամբ հրատարակեց. իսկ Մեղու Հայաստանի իւր 25ամեակը կամ թէ կէս Յոբելեանը մեծահանդէս տօնելով ցոյց տուաւ թէ Ռուսահայք մեծապէս կը գնահատէին իր արժանիքն ու արժէք, ուղղութիւնն ու ընթացք։ Այսպիսի հանդիսաւոր գրական վարձատրութիւն մը առաջին անգամ էր, որ տեղի կունենար Հայոց գրական աշխարհին մէջ. տա՛յր Երկինք որ նոյնը կատարուէր և շարունակուէր, ոչ թէ միայն ի Ռուսահայս, այլև ի Թըրքահայս, վասն զի առանց այսպիսի հանդիսաւոր վարձատրութեանց՝ անկարելի է որ մեր գրական աշխարհն իւր աղքատութենէն ու լքուն կացութենէն ազատելով՝ զարգանայ և բարգաւաճի արժանաւոր հեղինակաց գոյութեամբն ու բազմութեամբը։

Դարձեալ ի Ռուսահայս Փորձ ամսագրի կը յաջորդէր Արձագանք շաբաթաթերթն ի Տփղիս, և հետզհետէ ի հանդէս կ'ելնէին Վարժարան և Աղբիւր ամսաթերթք ի Տփղիս, Գործ ամսահանդէսն ի Շուշի՝ մայրաքաղաք Սիւնեաց, Պսակ ամսագիրն յԵրևան։

Իսկ գրական ճիւղի մէջ ի Ռուսահայս կը փայլէր երևելի հեղինակ Պ. Րաֆֆի (Մելիք-Յակոբեան) իւր Խենթը, Դաւիթ Բէկ, Խամսայի Մելիքութիւններ, և Ղարաբաղի Աստղագէտ ազգային-պատմական վէպերովը, որք համապատասխան հանգամանք ու տիպ կը կրեն ազգային բարուց և վարուց, անցեալ և ներկայ սովորութեանց. այսպիսի հրատարակութիւնք Հայ գրական աշխարհը զարգացնելով՝ ոչ նուազ ուրախութիւն առթեցին այն ամեն գրասիրաց, որք այսպիսի երկոց ընթերցման մէջ կը հաւատային տեսնել Ազգին բաղդը գամ քանգամ ի կատար հասեալ։

Նմանապէս ազգային գրականութեան գլխաւոր ներկայացուցիչ հայկական վանօրայք չկրցին այս անցեալ տարեշրջանին մէջ կարևոր երկեր արտադրել. Երուսաղէմ իւր ազգին պարտուց պատճառաւ ստիպուեցաւ չհրատարակել իւր Սիոն, ինչպէս նաև Արմաշ իւր Ցոլը միևնոյն պատճառաւ, իսկ Էջմիածին դեռ կը շարունակէ իւր Արարատը։ Վենետիկի Մխիթարեան վանքն ևս բաց ի իւր եռամսեայ Բազմավէպի և քանի մը գիտական և բարոյական դասագրոց հրատարակումէն՝ հրատարակեց [illegible] Հայաստան [illegible], [illegible], Թովմայ Արծրունի՝ ողբերգութիւն ի չափս հայկականս, [illegible], Ցուցակ ամենայն գրոց տպագրելոց ի մեր լեզու, ի բազմաձևութիւնն կզբնաւորելոյ տպագրութեան մինչև առ մեզ։ Իսկ Վիեննայի Մխիթարեան Միաբանութիւնն քանի մը մանր մունր գրեանց հրատարակութեամբ միայն բաւականանալով՝ նժ տուած լինել կը թուի մեզ դպրոցական գործին, վճարելով լոկ մինչև 4000 ոսկւոյ պարտք մը, որոյ պատճառաւ փակեալ էր իրենց Բանկալթիի գիշերօթիկ ուսումնարանը, զոր բանալ որոշեցին այս տարի, ինչպէս ստուգած եմք պաշտօնական աղբիւրներէ, և մեր երեկուան թերթի Ազգային մասին մէջ հրատարակած։

Այս այսպէս կը փակուի 1882ի տարեշրջանը, Հայ գրական գործունէութեան ի նշան՝ վերոյիշեալ յիշատակները թողլով։ Թրքահայոց մէջ Հայ գրականութիւնն գուցէ աւելի յառաջդիմէր, եթէ տպագրական նոր կարգադրութիւններն գլխաւոր արգելք մը լինելու պատճառ չտային Հայ գրագիտաց, սակայն մի կողմէն երբ կը տեսնենք թէ շնորհիւ արդի տպագրական կանոնաց սանձ կը դրուի անխոհեմ գրչակաց, և միւս կողմէն երբ կը տեսնենք որ Հայ ժողովուրդն վերացականէն ու վիպականէն՝ գրական ու գիտական ուղղութեան կը դառնայ, կը մխիթարուինք սրտանցապէս, վասն զի մեզ նման ազգի մը գրականութիւնն պարտի ընթանալ այնպիսի շաւղով, որ կը տանի ի ճըշմարիտն և յօգտակարն. առանց այսպիսի ընթացքի մը անկարելի է որ Հայ ժողովուրդն կրթուի, հրահանգուի սրտով ու մտքով և զարգանայ և դիմէ դէպ ի կատարեալ երջանկութիւն, և բարոյական դիրք ստանայ առաջի լուսաւորեալ այն ազգաց, որք այսօր բովանդակ մարդկութեան մէջ բարձր ի գլուխ կը հանդիսանան իրենց ընտրած ուսումնական ու բարոյական հաստատուն և ուղիղ լուսայորդ ճանապարհով ու շաւղով։

(Շարունակելի)

ԷՋՄԻԱԾՆԱՑ ՎԵՐՋԻՆ ԱՆՑՔԵՐԸ

Գաֆգասեայա մուգիմ պիր գաթըն Ս. Էջմիածին ահվալը հագգընտա եազտըղը պիր մէգթուպի թիւնքի նիւսխէմիզտէ եազմըշ իտիք։ Պիր կիւն սոնրա օլ պապտէ պալանէքի սէրլէվհա իլէ տիկէր պիր մէգալէ տախա կէօնտէրմիշ օլտուղընտան, պէր վէճհը աթի այնէն տէրճ իլէ միւսարէաթ իթմիշիզ տիր.

Գրեցինք անցեալ շաբթու թէ Ռուսիոյ կառավարութիւնը հրաւիրեր է Սինոդին և բողոքութիւն թէ կաթողիկոսի ընտրութիւնը փութացնեն։ Սինոդն տեւութեան սոյն առաջարկութիւնը ի նկատի առնլով օրագրութիւն (արձանագիր) կազմեր է, յորում կ'իմանամք թէ ընտրութեան թուականն նշանակեր է 1884 մայիս ամսուն մէջ, և այսքան յապաղման պատճառն ալ բացատրեր է ընտրական գործողութեանց համար առ այժմ պատրաստ դրամ չունենալնին, մինչդեռ Սինոդը ներկայ անհրաժեշտ ծախուց համար՝ փոխանակ ամենայն ապաւէնի և յետամնաց հասոյթները հաւաքելով գործածելու, հանգուցեալ Գէորգ կաթողիկոսի օրով վաղուց ի վեր գանձարանը պահեստի կեցած 900 բոլ էմբէռիալ և 100 Օսմ. ոսկի դրամը, ինչպէս նաև 300 հազար րուբլանոց չափ արժողութեամբ տոկոսաւոր արժեթղթոց կտրոնները դուրս հանելով գանձարանէն ծախսելու վրայ են, մինչդեռ հազիւ մի ամիս անցած է կաթողիկոսի վախճանմանը վրայ։ Այս իրական դէպքը բաւական է ապացուցանելու թէ Սինոդը, որ այսօր Մայր Աթոռոյ միակ հոգևոր ծայրագոյն իշխանութիւնը կը ներկայացնէ, ո՛ր աստիճան տնտեսական հանճար և հմտութիւն ունեցած կը լինի, և ի՛նչ երաշխաւորութիւն կայ որ 2 տարիէն յետոյ ընտրական գործողութեանց համար աւելորդ գումար մը պիտի կարենայ յարդիւնս աճել, մինչդեռ այժմէն ամեն ինչ ցոյց կուտան թէ՝ մէկ ու կէս տարիէն յետոյ՝ Գէորգ կաթողիկոսի ժողոված 350 հազար րուբլիի արժեթղթերէն ալ մի հատ պիտի չմնայ, և նորեկ կաթողիկոսը թափուր վեհարանի մէջ և դատարկ գանձատան վրայ պիտի բազմի իւր գահը։

* *

Բաց աստի Սինոդն այժմ մի ուրիշ մտածումով ալ զբաղեալ է, յիերես այն ալ կառավարութեան ներշնչութեամբը. Ցանկալով որ կաթողիկոսական ընտրութեան մէջ Ռուսահայ եկեղեցին ու Սինոդը, Հնդկահայ և Պարսկահայ եկեղեցեաց հետ ի միասին ընդամենը 31 ձայն ունի, մինչդեռ Տաճկահայ եկեղեցին ունի հաւաքական 120 ձայն, որով ընտրութեան վճռական ձայնը այս ընթացքով միշտ Տաճկաստանէն կը մնայ, մինչդեռ Ռուսահայք իսպառ հեռացնել ու վտարել կը ճգնին զՏաճկահայս, ուստի կամ Տաճկահայոց վիճակային ձայները նուազեցնելու, և կամ Ռուսահայ վիճակաց ալ ձայները Տաճկաստանեաց հաւասարեցնելու միջոցներ սկսեր են այժմ ձեռք առնուլ փորձելու, Ռուսահայ մէկ մի առաջնորդական վիճակներն որք 6 են ընդ ամենը, 4 կամ 5 կական յաջորդութեանց բաժնելով և իւրաքանչիւր յաջորդութեան ալ երկերկու քուէ յատկացնելով։ Սինոդն և Ռուսահայք այս կերպիւ բազմացնելով իրենց քուէից ձայներն, կուզեն որ Տաճկահայոց քուէի ձայներն խեղդեն և իրենք իրենցմէ ընտրեն նոր կաթողիկոսը, որոց համար այժմէն ընտրելի նշանակած են, կըսուի, Պեսսարաբիոյ Մակար Արքեպիսկոպոսը, կաթողիկոսական Տեղապահ Մկրտիչ Արքեպիսկոպոսը, Աղէքսանդրապօլի յաջորդ (քարոզիչ) Ցուսիկ վարդապետը, և Նախիջի Առաջնորդական փոխանորդ Սարգիս վարդապետ, Տեսնենք թէ Սինոդն և Ռուսահայք ի՛նչքան պիտի յաջողին իրենց այս մտադրութեանը մէջ, և թէ Տաճկահայք մեքենական անտարբերութիւն մը պահե՞ն պիտի այս մասին։

* *

Վերոյիշեալ կաթողիկոսական ընտրելի նշանակեալ Սարգիս վարդապետը 1876ի միջոցները՝ Քիշնևի կալուածոց շինութիւններէն, նորոգութիւններէն, եկամուտներէն և կապալառութիւններէն 14000 րուբլիի նենգութեամբ ամբաստանուած և 28000 րուբլի տուժելու դատապարտուած է եղեր, միևնոյն ժամանակ Պեսսարաբիոյ փոխ-Առաջնորդութենէն և Քիշնևի կալուածոց վերատեսչութենէն ալ պաշտօնանկ լինելով, և Սևանայ վանքը աքսորութեան ղրկուելով, մինչև որ անցեալ տարի Անդրէաս Արքեպիսկոպոս Շուշի առաջնորդ երթալուն առթիւ, աղաչանօք խնդրեր է կաթողիկոսէն որ ներումն շնորհելով թոյլ տայ իրեն հետ Ղարաբաղ գնալու, և կաթողիկոսն ալ ներելով նմա՝ Նախիջի փոխ-Առաջնորդ կարգուեր էր այն պայմանաւ որ եթէ դրամ ունենայ՝ 14000 րուբլին տուժէ։

Այժմ յիշեալ Սարգիս վարդապետը մեծաչուք փառքով Էջմիածին հրաւիրուեր ու բերուեր է Վեհարանն իւր բոլոր գոյքերովը նորա հսկողութեանն ու պահպա-

ԷՍՐԱՐԸ ԱՇԳ

ԷՍԷՐԸ

Թ. ԼԻՄՕՆՃԵԱՆ

Ա.

ԳԱԹԻԼ ՆԱՆԿԸՆՃԸ

Օն սէքիզինճի ասըրըն օրթալարընտա, Լօնտրա շէհրինին քէօշէ պուճագ մահալլէլէրինտէ, բէք չօգ քէօհնէ վէ ախշապ մէյխանէլէր պուլունուրտու, պունլարըն քէօհնէ միւշթէրիլէրի տախի, հէման մէզքիւր էպնիյէլէրէ, տէհշէթ-ֆէզա պիր հալը մէքրուհ տահա իլավէ իյլէմէքտէ իտիլէր։

1745 սէնէսի նոյեմբերին 11ինճի կիճէսի, մէզքիւր քէօհնէ իչրէթ-կէահլարըն պիրիսինին քէօհնէլէնմիշ բէքէլէրի, քէօհնէ սէրխօշլար իլէ թէզէրին դոլմըշ օլտուղու սըրատա, աչըլըր գափանըրտան պաղլանըշ օլան բէգլէրինտէն տախի ղուլագլար չընլատաճագ պէտ սէսլէր չըգան սօգագ գափուսը նակէհան սըրթ խըստիւ աչըլարագ, իքի քիշի իչէրի կիրտիլէր, վէ գարուլու թէքրարէն սրգալարընտան գափատըլար։

Մէյխանէնին կէտիքլի միւշթէրիլէրի ղալթէն թէքմիլ օլմուշ, վէ կինէ տախի խայլիճէ եօլ ալըբ օլտուղունտան, պէօյլէ պիր վագըթտա վիզիթա յթամիմը իլէ օթուրանլարըն մէրագընը թահրիք իթէճէք իտի։

Նուսուսի իլէ նագշ իթ-ամիլմիշ սիւրթմա պուլունան աթի իչրէթ-կէահլարտա ատէթէն օլտուղու իւզրէ, սաղ գավղատան պիր տէրէճէ աչաղը օլան նիմ մաւհադայէթ վէ նիմ մուտարազա չուհամթալարընտան, իքի տարմ եօկէտէ տուրան պիրիսինին սէօյլէտիկինի պիլէ իչիթմէք գաբիլ օլմամագտա իքէն, մէրգումլան իքի նէֆէր եապանճըլարըն իչէրի կիրմէլէրի իւզէրինէ նակէհան եօլէ պիր սուկութ հասըլ կէլմիշ իտի քի, գափուտան աչըլըպ գափանըմարընտան նէչէթ իտէն բէգէ կէօրթըլէրի չիտլայըբ, էրէյի փադիթ մէյխանէնին տէօրթ քէօշէսինէ տէգ եայըլմէքտէ իտի։

Վագա հաֆթատա պիր իքի տէֆա կէճ վագըթ մէյխանէյէ վիզիթա վէրէն սայըլըրըլ միւսաֆիրլէրտէ գուհուր իթմէգ տէյիլ իտի իսէ տէ, պունլար հէման պիլա խիթիմա հէր տէֆա, էհլի օրդ միւշթէրիլէրտէն պիր իքիսինի, կիճէյի պաշգա պիր էվտէ կէչիրմէյէ տավէթ կէլմիշ օլան բօլիս մէմուրլարընտան խալաբէթ իտէրլէր։

Հալպուքի, նագշ իթմէքտէ օլտուղումուզ վուգուաթ կիճէսի [illegible] ... պունլար այնի [illegible] ... իսէ, մէյխանէճինին [illegible] ... օլտուղունտան սէօզլէրի [illegible] ... պուլունան [illegible] պիր գաճ [illegible] ... հէր իքիսի [illegible] ... թահքիգ օլունտուղունտան [illegible] ... պօլիս մէմուրլարը [illegible] ... իտիլէր։

Մասադալաճ, էկէր մէրգումլար իքի նէֆէր եապանճըլարըն պիրիսի, [illegible] ... պիր սէօզ սէօյլէմէքսիզին օթուրտուքլարը պուլունան [illegible] ... Թէքրար [illegible] ... իտիլէր։

Հէլէ քի, պու իքի կէլէնլէր, սէսսիզճէ էթրաֆա չէօյլէ պիր կէօզ [illegible] ... մէյխանէնին պիր քէօշէսինտէ քէնտիլէրէ միւնասիպ պիր մանզէլ [illegible] ... պիր թարաֆա տօղրու իլէրիլէտիլէր, [illegible] ... օթուրաճագ կէօթիւրիւլ, օ քէօշէտէ օթուրտուլար։

Նասըլ քի տէտիք, պունլարտան պիրիսի օրթա եաշլը վէ տիկէրի տախի [illegible] ... հէնուզ տէլիգանլը օլուպ, օրթա եաշլըսը պունլարըն [illegible] ... օլ գատար [illegible] ... միւշահէտէ օլունմագտա իտի։

Տէլիգանլը կիտի կէօրիւնէն, 28 իլէ 30 եաշ [illegible] ... օլունուր, [illegible] ...

... պուլունմամագտա օլտուղը կիպի, պիրազ կիւնէշտէն եանըգլըղը միւսթէսնա թութուլտուղու հալտէ էօյլէ պիր թազէլիկի վէ տիլպէրլիկի վար իտի քի, էրքէք գըեաֆէթինտէ կիրմիշ պիր գըզա պէնզէմէքտէ իտի։

Պէգի սաաթտա մէյխանէ պուլունան մէյխանէ ճէմիյէթինին թաղիքինի սոնրատան թէքբինէ մէսաբ օլան սէպէպ աղսի, տէլիգանլը գըլընճըն ճէմալինտէ միւշահէտէ օլունան տիլպէրլիք վէ ճէլպ իտիճի հալ իտի։

Պէշ տաղըգա սոնրա, մէրգումլան եապանճըլարըն իւզէրինէ հայրէթ, նուն մէրագը վէ հիտտէթի քէամիլէն թէզքին վէ մահվ օլուպ, չարապ դաթէհլէրի սէսլէրի իլէ ույար ույմազ պօշպօղազլըգ կիւրիւլթիւսի թէքրարէն պիրիպիրլէրինէ գարըշտըլար, վէ գարղաշալըգ՝ էգի քէմալինի պուլտուղտա, արթըգ հէր քէս, էննի կէլէնլէրի քէամիլէն ունութմուշլար իտի։

Կէօրիւնիւշտէ, մէյխանէճի տախի էմվէլ էմրտէ քէնտի միւշթէրիլէրինին մէրագ ու հիտտէթ տույղուլարընա բիայէթէն, կիւճա մէյխանէճի գարուսու իլէ իչիրիյէ հէչ պիր սաէմ կիրմիշ տիր կիպի էքրինտէն պիլէ գըմըլտանմամըշ իքէն, էօքի հալին թէքրարէն իւզա օլունմուշ օլմասընտան թէզվիգ օլունարագ, փօգած միւզքին մէրթէպէ քիմսէնին նազար ու տիգգաթընը քէնտի իւզէրինէ ճէլպ իթմէքսիզին ուսուլլէճէ, եավաշ եավաշ իքի նէֆէր եապանճըլարըն եանընա վարըպ, նէ իչմէք իսթէտիքլէրինի քէնտիլէրէ սուալ իլէտի։

— Նէ՞ իսթէրսին Լօնտրա, բարա գազանըր՝ էօրմըսըն, տէտի գըրճըրգ եապանճը, մէյխանէճինին էլինտէն թութարագ։

Մէյխանէճի պու սէսի իշիթթիքինտէ, պիրտէն պիրէ իւզէրինտէ պիր պիթիմլիք պէհճէթի միւշահէտէ օլունտու իսէ տէ, տէրհալ քէնտիսինի թօփլայըպ,

— Զօգ էյի հալտէյիմ պէնիմ աղամ ...

— Իշտէ պէր գօ՛րդմը, քէնտիմի կիւլէյճէք պիր սէպէպիմ եօգ տըր։

— Եվվէլ բարա տա դազանըր էօրում պէնիմ Ռէպուլտէնիմ։

Զօգտան պէրու պիրիպիրլէրինի կէօրմէմիշ օլան պու իքի պիլիք տօստլարըն միւքալէմէսի աղլամընտան էվվէլ, տէլիքանլը ինկիլիզճէ մէզքիւր խալլէրի եախօտ մահէլլէրի մանէտասընը տա խըզաջ իտէլիմ։

Նասըլ քի տէրլէր, կիմ՝ մահէլէ իլէ անըլըր։

Ռէպուլտէն, Ինկիլիզճէ Ռէպուլ էտնի [illegible] լուղէթինին վէ Տէն էտնի [illegible] լուղէթինին իթթիֆագլարընտան միւրէքքէպ կէլմիշ պիր իսմ օլուպ, Ռէպուլտէն տէմէք [illegible] անլաշըլաճագը աշիքեար տըր։

նութեանը յանձնելու ։ Պէտք է գիտնալ միանգամայն թէ այս Սարգիս վարդապետը մերձաւոր ազգականն է վաղարշապատու քաղաքային բժիշկ Եփրեմ Տէր Գասպարեանցի, որն որ կառավարութեան և բրօկուրօրի նշանակելովը՝ կաթուղիկոսի գոյից կարծեցեալ յափշտակութեան գործոյն քննիչ յանձնաժողովոյ անդամ եղած է ։

* *

Քննիչ յանձնաժողովը իր խուզարկութիւնները կը շարունակէ՝ իբր թէ կաթողիկոսին գողացեալ կարծուած դրամոց հետքը գտանելու համար, իսկ ամբողջ 10 օր խուզարկութենէ յետոյ կասկածելի համարած տները թէ՛ վաղարշապատի մէջ և թէ շրջակայ գիւղօրայքը, յիշեալ տանց մէջ առհասարակ ձեռքն ինկած իրեղէնները, օրինակի համար՝ թէյի պղնձէ դգալներ, մետաքսեայ թաշկինակներ, թաւշի և գիպակի և թաղիքի (քէչէ) կտորներ, հին կապերտներ (խալիչա), հին աթոռ կամ թիկնաթոռներ, սեղամաչէթ մոմեր, մեղրամոմեր, գրմելներ, զէնքեր, վեհափառի լուսանկար պատկերներ, եւ այլ այս տեսակ չնչին և աննշան նիւթեր իբրև գողունի բաներ բերեր է վանքը քննութիւն ընելու, որոց տէրերը բարձրաձայն կ'բողոքեն և կ'պնդեն թէ՝ այդ գրաւեալ կամ կասկածեալ նիւթերն ո՛չ թէ գողցուած՝ այլ բուն իրենց սեփականութիւնն է, ենթադրելով իսկ թէ գողունի ալ լինին, դոքա կաթողիկոսին սեփհական գոյքերը կամ գործածած իրեղէնները չեն համարուիր, որ ընդամէնը 100 մանէթի արժէք չունին, մինչդեռ այդ յանձնաժողովը կաթողիկոսին գողցուած կարծեցեալ 1 1/2 միլիոն րուբլիի արժողութեամբ ոսկի կամ թուղթ դրամը գտնելու յուսով կազմըւած կամ կազմել տրուած էր, եւ տասն օր չարաչար աշխատելէ յետոյ, հազիւ սորա կամ նորա անձնական գոյքերը իբրև գողունի համարելով 100 րուբլիի արժողութեամբ նիւթ գրաւած է։ Սակայն յանձնաժողովն իւր այդ խուզարկութիւններովը ո՛չ այնքան վանքին օգուտ մ'բրած է, որքան անհատական մեծամեծ վնասներու պատճառ և առիթ եղած է։ Օրինակի համար՝ անձի մը տունը յանկարծ կոխելով 8—10 հոգի մէկանց դեկտ. 23ին, թէ՛ող որ ոչինչ չեն կարողացեր գտնել, տան տիրոջ ոչքանչը այս դէպքին վրայ այնքան դող է ելեր որ յանկարծ մեռելով հիւանդացեր է և երեխայով հիւանդութիւնը ծանրանալու վրայ է եղեր, մինչդեռ տեղւոյն քաղաքային բժիշկը Տէր Գասպարեանց՝ հիւանդները երեսի վրայ ձգած՝ կաթողիկոսին գոյքերը կարծեցեալ գոյքերը փնտռելու համար մանկավարժ Մանդինեանցի հետ փայթօններով տնէ տուն, գիւղէ գիւղ կ'պտըտի ։ Մի ուրիշ տուն ալ այսպէս յանկարծ կոխելով, տան տիկինը որ յղի է եղեր՝ վախուն նոյն գիշերը վիժեր է, և բախտին մի թեւը դուրս է ինկեր, իսկ ամբողջ մարմինը անկարելի եղեր է ողջամբ դուրս հանել. այժմ խեղճ կինը վտանգաւոր և անյուսալի դրութեան մէջ է կըսուի ։

Վաղարշապատցիք կ'վկային թէ՛ գրեթէ ամեն կաթողիկոսի կամ տեղացի եպիսկոպոսներու մահուան առթիւ՝ Սինոդի կողմէն այս տեսակ խուզարկութիւններ եղած է և կ'լինի, բայց այսպիսի անխիղճ և խայտառակ խուզարկութիւնք մինչև ցայսօր տեսած չեն եղեր ։

* *

Անցեալ օր ծանուցինք թէ բրօկուրօրը առ Տփղիսի գլխաւոր կառավարութիւնն ուղղած հեռագրին մէջ ըսեր էր թէ՝ քննիչ յանձնաժողովը Մանկունիի քովէն 10,000 րուբլիի արժէթուղթ, և Տէմիրճեանցի տնէն ալ մի քանի իրեղէններ գտեր է ։ Այս անգամ կիմանամք թէ՝ թող որ Տէմիրճեանցի տնէն յարգի չիւղ մը անգամ չէ գտեր, նոյն իսկ Մանկունիի մօտէն ալ ոչ յանձնաժողովը գտեր է և ոչ այլ ո.ք, այլ նոյն ինքն Մանկունին՝ առանց իրմէն ուէ ինչ պահանջուելու, ինքը տեսնելով տարաձայնուած կասկածները, ինքնաբերաբար հաներ իւր մօտի սեփական արժէթղթերն և արծաթեղէնքը և գոհարեղէնքը իբր աւանդ Սինոդին յանձներ և փոխարէն ալ ստացման ապահովագիր առեր է։ Ահաւասիկ Սինոդի բրօկուրօր մը՝ որ պաշտօնական ստախօսութիւններով իւր պաշտօնին հաւատարիմ մնալ կ'կարծէ ։

* *

Սինոդը կասկածելով որ Մանկունին կաթողիկոսէն գողցած կարծեցեալ դրամներն բօսթայով ղրկած ու փախուցած լինի, գրած էր Վաղարշապատի թղթատան կառավարչին որ Մանկունիի անուամբ ղրկուած կամ հասած դըրամական ծրարներուն քանակութեան ցուցակը Սինոդին հաղորդէ ։ Թղթատան կառավարիչն ալ Տփղիսի թղթատարութեան ընդհանուր վերատեսչէն հրահանգ խնդրելով, պատասխաներ է Սինոդին թէ չ'կրնար այդ պահանջումը գոհացնել։ Սորա վերայ Սինոդը բրօկուրօրի ձեռօք ուղղակի Տփղիսի գլխաւոր կառավարութեան կը դիմէ որ հրաման տայ թղթատան պահանջուած ցուցակը յանձնելու, իսկ գլխաւոր կառավարութիւնն ալ կ'պատասխանէ հեռագրաւ թէ՝ կ'յաւէ որ չ'պէտի կարենայ Սինոդին այդ փափաքը գոհացնել, զի օրէնքին այս ինչ յօդուածին զօրութեամբը՝ մինչև որ քննիչ դատաւորը չը խնդրէ զայդ՝ թղթատունը չ'կրնար այդպիսի ցուցակ մը հաղորդել ուրիշի ։ Կառավարութեան տուած այն պատասխանին մէջ ակներև կ'տեսնուի նոյն իսկ կառավարութեան փափաքը, այն է քաղաքական իշխանութիւնը քննիչ դատաւորով մէջը մտցնել այն գործին որ տակաւին Էջմիածնայ հոգևոր իշխանութեան ձեռքովը կ'շարունակուի կատարել ։ Սակայն քանի որ կառավարութիւնը ինքն այնպէս կ'ուզէ, տարակոյս չ'կայ թէ՝ ուշ կամ կանուխ պիտի մտնէ գործին մէջ, և այն ալ Սինոդին հրաւիրմամբը, որոյ նշաններն արդէն սկսեր են երեւնալ ։

* *

Ծանուցինք արդէն թէ կաթողիկոսին գոյքերը ցուցակագրելու միջոցին իւր մի արկղէն իւր ստորագրութեամբը ազդագիր թուղթ մը ելեր է ծանուցանող թէ ինքը կաթողիկոսը դրամական հարստութիւն չ'ունի ։

Յիշեալ թուղթը Սինոդը մէկ կողմ ձգելով սկսեր էր կաթողիկոսին կարծեցեալ դրամական հարստութեան հետքը որոնելու ։ Սինոդի վերջին նիստերէն միոյն մէջ անդամներէն մին Մեսրովպ եպիսկոպոս Սմբատեան և գանձապահ Ներսէս եպիսկոպոս Սինոդին կամ քննիչ յանձնաժողովոյն սոյն վարմունքն ու ընթացքը անիրաւական և անտրամաբանական կ'գտնեն, առարկելով թէ նախ յիշեալ թղթոյն և ստորագրութեան վրայ Սինոդը պէտք է իւր վճիռը տայ, այնպէս զի եթէ անվաւեր է՝ այն ժամանակ յանձնաժողովը կամ Սինոդը իրաւունք ունենայ դոյ կարծուած դրամը որոնելու, իսկ եթէ վաւերական է՝ այլ ևս հարկ մը մնացած չըլլար դրամ փնտռելու, քանի որ վաւերական և ստոյգ պիտի նկատուի թէ կաթողիկոսը դրամական հարստութիւն չ'ունի եղեր ։

Սոյն իրաւացի առարկութեան վրայ, Սինոդը նկատողութեան առնելով յիշեալ կէտը, երկար խորհրդակցութենէ յետոյ կը միտի որոշել թէ՝ յիշեալ թղթոյն ստորագրութեան կեղծ կամ ըստոյգ լինելը վճռելը՝ Սինոդին իրաւասութենէն բարձր լինելով, այդ մասին հարկ է որ քաղաքային դատական ատեանը իւր վըճիռը տայ ։ Զարմանալի է թէ Սինոդը՝ որ ամենէն աւելի ինքը կ'ճանչէ և կարող է կաթողիկոսին ստորագրութեան կեղծ կամ ըստոյգ լինելը ճանչել և գիտնալ և ստուգել, որոյ մօտը նմանօրինակ ստորագրութեանց հարիւրաւորները պէտք է գտնուին, ընդհակառակն ինքզինքը անկարող և անձեռնհաս համարելով, օտար դատարանի մը հարկը կ'զգայ յիշեալ ստորագրութեան կեղծ կամ ստոյգ լինելը յերևան ածելու ։

՚Ի մի բան, այսպէս թէ այնպէս Էջմիածնայ իրաց ընթացքը այնպէս ցոյց կ'տայ թէ քաղաքական իշխանութեան մեր Մայր Աթոռոյ ներքին գործոց և իրաւասութեանը մէջ մուտ գործել տալու համար նոյն իսկ մերայնոց ձեռօքը բացուած մէկէն աւելի դռներ կան ։ Արդարև ցաւալի պարագայ ։

ՌԷՍՄԻ

ՌԷՍՄԸ ՏԱՄՂԱ ԳԱՆՈՒՆՈՒ

(1628 [illegible])

31 մատտէ.—Սախթէ տամղա վէ բուլ եաբանլար վէ պիլէրէք սաթանլար վէ սիւրմէյէ սայ իտէնլէր հագգընտա ճէզա գանուննամէի Հիւմայունընըն 149ընճը մատտէսի հիւքմիւնճէ միւճազաթ օլունուր ։

32 մատտէ.—Րէսմը տամղա խառըճի մախսուսէսի՝ Րուսումաթ Էմանէթը ճէլիլէսինին թահթըն էղարէթինտէ օլուպ, տամղա իլէ բուլլարըն Տէրսաատէթտէ վէ թաշրալարտա նէրէտէ պուլունաճաղը խարէճի մախսուսէսի թարաֆընտան կաղէթալար վասըթասը իլէ իլան օլունաճագ, վէ պու ուսուլին հէնուզ իճրա օլընմատըղը մահալլէրտէ թանզիմ օլունան էվրագ վէ սէնէտաթ հագգընտա 13ընճի մատտէ մուճիպինճէ մուամէլէ օլունաճագ տըր։

33 մատտէ.—Րէսմը տամղա մուամէլաթը խարէճի մախսուսէսինէ մուհավվէլ օլուպ, իշպու գանունըն հիւքմինէ մուղայիր վուգու պուլան աճվալին գավանինին վէ նիզամաթը ճարիյէ տաիրէսինտէ թահգիգիյլէ մէհաքիմը նիզամիյէ հուզուրընտա միւտաֆէաընա միւտաալլի ումուրի մէմուր տըր ։ Իշպու տամղա գանունընըն իճրասի աճքեամը իշին տէվաիրը պէլէտիյէ վէ բօլիս թարաֆընտան խարէճյէ մուավէնէթ օլունաճագ տըր ։

34 մատտէ.—Իշպու գանունըն իճրասընա Մալիյէ Նէզարէթի նայըր տըր ։

35 մատտէ.—Իշպու գանուն իլամը կիւնիւնտէն իթիպարէն 16 ճէմազիիւլ էվվէլ սէնէ 92, վէ 8 հազիրան սէնէ 91 թարիխլի րէսմը տամղա նիզամնամէսինին մագամընա գաիմ օլաճագ տըր ։

36 մատտէ.—Նիզամէն լազըմ կէլէն րէսմի իֆա օլունմամըշ օլան էվրագ վէ սէնէտաթ՝ խառըճի մախսուսէսինէ իպրազ օլունարագ տամղալանտըրըլմագ իւզրէ, սահաբընա իշպու գանունըն թարիխը իլանընտան իթիպարէն 3 մահ մէօհլէթ իթա օլունմուշ տըր, վէ պու միւհլէթ էվրագ վէ սէնէտաթ խարէճի մէզքիւրէյէ կէօթիւրիւլտիւքտէ իւզէրլէրինէ եալընըզ ասլը րէսմինէ մուասիլ բուլ եաբըշտըրըլարագ թարիխը իպրազը վաղ օլունաճագ, վէ խառըճ մէօհլէթ իլէ թէմհիր գըլընաճագ տըր. անճագ էվվէլճէ մէհաքիմէ իպրազ օլունմուշ տա ճէզայի նագտիյէ հիւքմ օլունան էվրագ վէ սէնէտաթ պու գարարտան միւսթէսնա տըր ։

37 մատտէ.—Իշպու գանունըն թարիխը նէշրինտէն իթիպարէն պիր սէնէ խիթամընա գատար մէվճուտ օլան էվրագը սահիհէնին խիթամը ճաիզ տիր. ֆագաթ պունլարտան գըյմէթի սէնէտաթըն միգտարը մէալաղըխընէ մուվաֆըգ օլմայանլարըն նօգսանը ղըյմէթը մախսուսէսինէ տօլտուրաճագ ատէտ վէ նիսպէթտէ էվրագ ալընուպ սէնէտին վէյրինէ եաբըշտըրըլաճագ, վէ «իշպու սէնէտ շու գատար ատէտ վարագի սահիհէ իլավէսիյլէ եաղըլտը» տէյի տաղը սէնէտէ շէրհ վէրիլէրէք իմզա վէ թէմհիր խըլընաճագ տըր, վէ իլավէ օլունան սէնէտաթ տամղալարընըն գըյմէթէ տախի ֆիյլան մահտէյէ տահի ֆիյլան թարիխլի սէնէտէ մէրպութ տըր իպարէսի եազըլ սէնէտի թէմհիր վէ եա իմզա իտէնլէր թարաֆընտան գըյրի իմզա վէ եախօտ թէմհիր խըլընաճագ տըր ։

Սէֆէր 6, սէնէ 1300
վէ 5 քեանունը էվվէլ սէնէ 1298
Զէւլ

Վարագի սահիհէ նիզամնամէսինին թէէսսիւսինտէն մուգատտէմ վարագի սահիհէ եապըլմըշ օլուպ տա շիմտի մէհաքիմէ իպրազ օլունան սէնէտաթ՝ էմրը ալի խիթխամինէ հաճէթ օլմագսըզըն այնի վարագի սահիհէյէ մուհարրէր սէնէտաթ կիպի մագպուլ վէ միւթէպէր թուլուլաճագ տըր. անճագ օ միւտտէթ սէնէտաթըն հաղի օլտըղը մէպլղայ կէօրէ իշպու նիզամնամէյէ լաղըմ կէլէն րէսմի նէսպի համիլի թարաֆընտան թէէտիյէ օլունմագ մէշրուտ տըր ։

ՐՈՒՍՈՒՄԸ ՄԱՔԹՈՒԷ ԹԱՐԻՖԱՍԸ ՏԸՐ

Ճէտվէլ

	Ղը. Բր.
Մէհաքիմ վէ մէճալիստէն պիր մուայյէն մէպլաղը հավի օլմայարագ իթա օլունան իլամ վէ հիւքմ մազպաթալարը իլէ, խառըճ մէճլիսլէրինտէն Տէրը Ալիյէյէ վէ սաիր մահալլէրէ խիթապէն առհալը մէսալիհ եէտալէրինէ վէրիլէն մազպաթալար	10
Հէր նէվի գայտ սուրէթի	3
Իխպարնամէ վէ համուլէ սէնէտի վէ նավլ մուգավէլէսի վէ նագլիյէ սէնէտի	10
Մագպուզ վէ իպրա սէնէտլէրի	20
Բօսթա վէ թէլէկրաֆ մազպուզ սէնէտլէրի	10
Էմանէթ սէնէտլէրի	3
Քէֆալէթ սէնէտլէրինին վէ թիճարէթ մուգավէլէնամէլէրինին վէ [illegible] լարըն վէ մէվատը թիճճարիյէ վէ հուգուգիյէյէ միւթէալլիգ շիրքէթ վէ մուգավէլէնամէլէրինին հէր պիր նիւսխասի	10
Րիքեապը Հիւմայունը Շահանէյէ թագտիմ օլունան արզուհալ	2
Սաիր արզուհալ	1
Գայմէյէ վէ միւրուրիյէ վէ սաիրէ իլմիւխապէրլէրի	1
Իզիննամէ	10
Միւրասէլէ	20
Կաղէթա, վէ էֆրատ պէյնինտէ եաբըլան իլաննամէլէր	2
Չէք	20
Գամպիօ վէ եախօտ էսհամ իշթիրասընա վէ ֆիւրուխթընա տաիր պօրսալար վէ նօթա թաալիր օլունան րուսումլար վէ հիսապը ճարի	20
Մէսալիհը զաթիյէյէ տաիր րէսմէն եազըլաճագ թէզքէրէ վէ թագրիր	3
Հէր նէվ բրօթէսթօլարըն հէր պիր նիւսխասի	2
Տէմիր եօլ իլմիւխապէրլէրի	20

ՄԻՒԹԷՖԷՐՐԻԳԱ

Պուլկարիսթան բրէնսի թարաֆընտան կէչէն կիւնլէրտէ 400 գատար զէվաթա միւքէմմէլ պիր պալօ վէրիլմիշ տիր ։ Իշպու պալօտա Ֆիլիպէ պէլէտիյէ մէճլիսի րէիսի, վէ Շարգի Րումէլի վիլայէթի մէճլիսը ումումի էնճիւմէնը տաիմիսի րէիսի, վէ Ֆիլիպէ Րուս գօնսօլօսը Մ. Գրէպէլ տախի մէտուէն հազըր պուլունմուշլար տըր ։

—

Կէչէնտէ Տօպրուճա խալգըպը թարաֆընտան Պուգրէշէ պիր հէեէթը մէպուսէ կէօնտէրիլիպ, Րումանիա մէմուրլարընըն սուի իսթիմալաթընտան շիքեայէթ օլունտըղը կիպի, պու քէրրէ տախի Թուլչատա մուգիմ ահալը էմլաք խալգըլար տախի Պուքրէշէ վէքիլլէր իրսալը իլէ, հուգուգը թասարրուֆիյէլէրինին մուհաֆազասընը խիթապ իթմիշլէր վէ աքսի թագտիրտէ մէմալիքը Շահանէյէ հիճրէթ իթմէյէ մէճպուր օլաճագլարընը պէեան էյլէմիշլէր տիր։

—

Րուսիա թարաֆընտան Ալէմանիա հուտուտը ճիվարընտա ինշա օլունան խիթիհքեամաթ՝ Ալէմանը զապըթանընըն տըգգաթլարընը ճալիպ օլմագտա, անլէր տախի Րուսիա հուտուտընտա խըթիհքեամլար ինշասընա քէմալը կէյրէթ իլէ միւպաշէրէթ էյլէմիշլէր տիր ։

—

Մէօրքէզ Տէվքէբէյէն պէյաննա կէօրէ, մուազզամ տէվլէթլէրին հէր նէվի գօնկրէ վէ եա գօնֆէրանսընա իքթիճա տէրէճէտէ պուլունան հիւքիւմէթլէրին տախի իշթիրաք խուգուգիւնէ մագսուտնէ մէպնի պիր իթիլաֆ եասաը գավանինի իւզրէ քիւչիւք տէվլէթլէր թարաֆընտան պիր գօնֆէրանս ագտը թէքլիֆ օլունտուղու սէօյլէնիյօր ։

—

Ֆէյէրպօլի կաղէթասը՝ Ս. Մըկըրտութիւն եօրթուսը միւնասէպէթիյլէ Մարիա Նէհրինէ աթըլան խաչըն ագընթըտան սիւրիւկլիւպ զայի ու նապէտիտ օլտուղունը զիքր իթթիկի սըրատա, պունըն՝ էօնիւմիւզտէքի սէնէ իչիւն պուլկարլարճա պիր ալամէթը մէնհուսէ իտուկինի իլամէի մէգալ էյլէյօր ։

—

Աւսթրիա բօսթա խարէճի՝ ալըզը աթիւէքի թէլէկրաֆլարը իլան էտէյօր.

Պուքրէշ 29 յունվ.— Տէրսաատէթէ մուվասէլէթ իտէմէյէն բօսթալար՝ Վէրչիօրօվա իլէ Պուգրէշ պէյնինտէքի եօլ իւզէրինտէ եաղան քիւլլիյէթլի գար եըղընլարը արասընտա գաբանմըշ գալմըշլար տըր. մէզքիւր եօլըն իքի կիւն զարֆընտա թէմիզլէնմէսի մէմուլ տըր ։

Րուսճուգ 29 յունվ.—Րուսճուգ իլէ Եէրկէօյ պէյնինտէ Թունա աչըլմըշ խալ տէ, Վէրչիօրօվա իլէ Պուգրէշ արասընտաքի եօլլար 5 կիւնտէն պէրու գաբանմըշ տըր ։

—

Աւսթրիա իմփէրաթօրը՝ 94ընճի բիյատէ ալայընա Սրանիա գըրալընը միրալայը ֆախրի նասպ իթմիշ տիր ։

—

Մ. Ծանի Սթէֆանօվիչ՝ պու քէրրէ Գատըքէօյ Րում մէքթէպլէրի իչին 850 Օսմանլը լիրալըգ պիր լանէ վէրմիշ տիր ։

—

Սէրէզ սանճաղընտա վագը Գամարիան չիֆթլիկը Հիւմայունը իրատէի Շահանէ մուճիպինճէ մուհաճիրինէ թախսիս օլունուպ, մուհաճիրինը մէզքուրէ՝ Սէրէզ հիւքիւմէթը մահալլիյէսինին իհթիմամըյլա չիֆթլիկը մէզքիւրտէ եէրլէշտիրիլէճէքլէր տիր ։ Սէլանիք վալիսի՝ Սէրէզտէ թէէսիս օլունաճագ օլան մէզքիւր գարիյէյէ՝ շահանէքլէանան Սէլիմ Էֆէնտի հազրէթլէրինին նամընա օլարագ, Սէլիմիյէ նամընը վէրմէք իչին րուխսաթը Սէնիյէյի խաթիհսալ իթմիշ տիր ։

—

Բոմատան 24 յունվ. թարիխլիյէ ալընան պիր թէլէկրաֆա կէօրէ, Աւսթրիա սէֆիրինին արապասընը թաշլայան Վալէրիանի նամ շախս 3այ մահպուսիյէթէ հիւքմ օլունմուշ տըր ։

—

Ալէմանիա իմփէրաթօրընըն պիրատէրի բրէնս Ֆրետերիգ Շարլըն վէֆաթընտան տօլայը խանէտանը իմփէրաթօրի եասս կիրտիկի ճիհէթլէ թէէխիր օլունմուշ օլան Ալէմանիա վէլիի ահտըն կիւմիւշ տիւյիւնի ալաֆր. յունվարըն 25ինտէ իճրա օլունուպ, հալ պու քի էննէպի բրէնսլէրտէն իշպու զիյաֆէթտէ եալընըզ կրան-տիւգ Նիգօլա հազըր պուլունմուշ տըր ։

—

Ալէմանիա իմփէրաթօրիչասը՝ պունտան այլը սէնէ ագտէմ, պիր պէսլէմէ պիր ֆամիլէատա 40 սէնէ միւթէմատիէն խըտմէթ իթտիկինտէ, մէրգումէյէ ալթուն միտալիա վէրէճէկինի իլան իթմիշ օլմաղլա, 1876 սէնէսինտէն պէրու 893 պէսլէմէ պու չէրէֆը ալըմէ նաիլ օլմուշ տըր ։

—

Կէչէն ճումա իրթէսի կիճէսի Լոնտրաէ խաֆիֆճէ պիր զէլզէլէ վուգու պուլմուշ տըր ։

—

Ուայլամէն, վագթին ֆահրամանլարընտան օլտուղու իչիւն իշպու մահլէյէ չաեան կէօրիւլմիւշ օլուպ, սաըլ խալի Թօմաս խալի իտէ տէ, պու խալ օլ գատար պաթթալը վուրմուշ խալի քի, չօղլար պու ատէմին [illegible]տէն պաշգա պիր խալի պուլունտուղունու պիլմէզլէր խալի պիլէ ։

Մէյխանէճինին խալի տախի Լօնկ (ուզուն) վէ Հէտ (պաշ) լուղէթլէրի թէրթիպինտէն օլուպ, Լօնկհէտ տիմէքլէ Ուզուն պաշ անլաշըլաճագ թապիի տիր ։

Էհլի ըրզ մէյխանէճինին պու մահլէյի տախի, պաշընըն սահիհէն ուզուն պիչիմինտէն թէվլիտ իթմիշ խալի ։

Էյլէմ կէօրիւնէն իշպու իխտահաթ սօնրա, Թէքրարէն պունլարըն միւքեալէմէսի տէվամընտա իգն վէրտիկիմիզ սըրատա, չունու տախի իլավէթէն սէօյլէմէլիյիզ քի, զիքր իթտիկիմիզ միւքեալէմէ, պաշգալարընըն գուլագլարընա տէյմէմէք իչիւն, միւմքին մերթէպէ ալչագ սէսլէ վուգու պուլմագտա խալի ։

Սէօզ սըրասը Ուայլամէնին տիր ։

—Հէր կիճէ պէօյլէ խըտիհամըն վա՞ր մը տըր ։

—Էվվէթ սէվկիլի՛մ Ուայլամէն․ հէր կիճէ, եարը կիճէյէ իքի սաաթ գալանա տէկին պուրասը պէօյլէճէ խընճախընճ տօլու տըր ։

—Զօգ մէմնուն օլտում, Փագաթ եարը կիճէյէ իքի սաաթ գալանա գատար տէյօրսուն․ էօյլէ տէյի՞լ մի ։

—Էվվէթ․ չիւնքի օնտան սօնրա մէյխանէլէրին աչըգ գալմասը մէմնու տըր․ վէ աղըր ճէզա վար տըր ։

—Էօյլէ իսէ անճագ եարըմ սաաթ միւտաէթթիլիզ գալմըշ տըր ։

—Էվվէթ․ վէ պունուն իչիւն չօգ թէէսսիւֆ իտէրիմ․ չիւնքի պէշ սէնէ տիր պիրիպիրիմիզի կէօրմէմիշ օլտուղումուզ հալտէ, կէօրիւշմէմիզ իլէ պըրըլմամըզ պիր օլաճագ կիպի օլույօր ։

—Թէէսսիւֆ իթմէ ազիզի՛մ Լօնկհէտ․ պու կիճէ սաապահա գատար պիրիպիրիմիզ իլէ կէօրիւշէպիլիրիզ․ էֆէնտիմի տէ սիզէ թագտիմ իտէճէյիմ ։

—Նէ՞․ պու կիճէ սապահա՞ մը գալաճագ իտէրսինիզ ։

—Էվէր միւսաատէնիզ օլուր իսէ ։

—Ա՛հ․ պէօյլէ պիր իլթիֆաթտան նէ՛ գատար մէմնուն օլաճագ իտիմ․

—Նէ՞․ պիզի պու կիճէ գապուլ իտէ՞մէզմիսին ։

—Միւմքին տիր․ ազիզի՛մ Ուայլամէն ։

(Տէվ.)

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

Տիւնքի կիւն սէֆիրաի մուազզամա պաշ Թէրճէմանլարը Պապը Ալիյէ կիտէրէք, Խարիճիյէ միւսթէշարը Տաւուտ Յարութիւն էֆէնտի հազրէթլէրինին Թահտը րիյասէթինտէ բաթէնթա մէսէլէսի հագգընտա իճրաի միւզաքէրէ բաթթսա պուլունմուշլար տըր ։

—Էվվէլքի կիւն Սատրազամ հազրէթլէրինին Մապէյնտէ պուլունուպ, Պապը Ալիյէ կէլէմէտիքլէրինի եազմըշ իտիք ։

Եէմմը մէզքիւրտէ Խարիճիյէ Նազըրը Արիֆի բաշա վէ Շէյխ— իւլ Իսլամ էֆէնտի հազրէթլէրի տախի Մապէյնէ ճէլպ պույրուլմուշլար տըր ։

—Թէրճէմանը Հագիգաթ կազէթասը՝ պապը Անատօլու վիլայէթլէրինտէ վէ պախուսուս Ճէզաիրը-Պահրը-Սէֆիտտէ Րում մէքթէպլէրինտէ մուզիրր քիթապլար պուլունտուղընը իսթիխպար իյլէտիկինի պէյանլա, օրալարա միւֆէթթիշլէր իրսալինի Մէարիֆ նէզարէթինէ Թավսիյէ իտէյօր ։

—Տիւն Գալաթատա պիր Երմէնի տիւքքեանը փիւճճէթէն վէֆաթ իթմիշ տիր ։

—Տիւն կիւնտիւզ Պէյօղլու Թըրամվայընա Մէքթէպը Հարպիյէ էօնիւնտէ պիր եիւզ պաշը պինիպ, պիլէթի ինէճէյի մահալտէ ալաճաղընը պէեան իտէր իսէ տէ, պիլէթճի՝ պիր աղ սօնրա Թօփլայըճը կէլիպ պիլէթ սօրաճաղը ճիհէթլէ պիլէթինի էվվէլինտէն ալմասը լազըմ կէլտիյինի աերմէեան իթտիյինտէն, մէրգում եիւզ պաշը պու իֆատէտէն հիտտէթ ու ղազապա կէլէրէք մէրգում պիլէթճիյի այաղընըն ալթընա ալըպ Թօգաթ վէ Թէքմէ իլէ պիր էյիճէ տէօյմէյէ պաշլամըշ, օրատա մէքթէպը Հարպիյէտէն եէթիշէն պիր գանուն իլէ իքի նէֆէր մէրգում եիւզ պաշըյը պիթթէզվիֆ կէօթիւրմիւշ օլտուղլարընը մաթպուաթըմըզ իսաաթ վէրիյօրլար ։

—Թէրճէմանը Հագիգաթըն պէեանընա կէօրէ, Մագրի քէօյիւնտէ պիր Րում մէքթէպինին խօճասը 4—5 եաշընտա պիր չօճուղու էօլմիւշ օլտուղունտան, մէզքիւր գարիյէ չօրպաճըլարընտան իքի քիշի պէրապէրլէրինտէ տիկէր պիր գաչ էշխաս տախի ալարագ կէչէն կէճէ մէզքիւր մէքթէպէ կիթմիշլէր, մէրգում խօճայը բէք ղըյատէ տէօյտիւքտէն պաշգա, մագաս իլէ տէ սագգալընը վէ պըյըգլարընը քէսմիշլէր վէ պու սըրատա եանաղընտան տա պիր բարչա էթ գօբարմըշլար իմիշ ։

—Սթանպօլտա վէզիր խանընտա սաքին գունտուրաճը Արթին՝ էվվէլքի կէճէ գալֆասը Խաչիկի պըչագ իլէ եարալայըպ փիրար իյլէմիշ իսէ տէ, մուախխարէն տէրտէսթ օլունմուշ տըր ։

Քէզալիք էվվէլքի կիւն Գալաթատա Գալաֆաթ եէրինտէ Եուսուֆ Նամ չախս՝ Մէհմէտ վէ Մուսթաֆա նամընտա իքի քիշիյի վուրարագ փիրարա պաշլամըշ իսէ տէ հալտէ Թութուլմուշ տըր ։

—Էվվէլքի կիւն Անտօրօզ մանասթըրլարընտան Տէրսաատէթէ 90 նէֆէր Րուսիալը բարագ կէլիպ, Րուսիայա միւթէվէճճիհէն բօսթա վաբօրընա բաքիպ օլմուշլար ։

—Տիւնքի կիւն Սթամպօլտա Պաղչէ գարուսու ճիվարընտա Թիւճճարանտան Մարթա օղլու Յակոբ աղանըն մաղազասընա պիր Աճէմ կիրէրէք, գասանըն անախթարընը վէրմէսինի վէ աքսի Թագտիրինտէ էլինտէ պուլունան րէվօլվէր իլէ քէնտիսինի գաթլ իտէճէյինի մուամմէյիհ Յակոբ աղայա պէեան իթմիշ օլմագլա, մէրգումըն էլինէ պիր լիրա վէրիլէրէք իշին Թավիլինէ պաղլանմըշ օլտուղու իշիտիլմիշ տիր ։

—Մաթպուաթ իտարէսի Թարաֆընտան իքի այ միւտտէթլէ Թաթիլ օլունմուշ օլան Նէա-Եփէմէ կազէթասը՝ պու քէրրէ եէնիտէն մէյտանը ինթիշարէ չըգմազ իւզրէ լազըմ կէլէն բուխսաթը հիւքիւմէթը Սէնիյէտէն իսթիհսալ իթմիշ տիր ։

—Վիէննա սէֆիրի Խալէմ բաշա հազրէթլէրինին տիւն սապահ Տէրսաատէթէ մուվասէլէթ իթտիքլի եազըլմըշ իսէ տէ, այրըն մալումաթը ախիրէյէ կէօրէ, բաշայի միւշարիլէյհ՝ Թունա տօնմուշ օլտուղունտան Ճօրճիվօտա (Եէրկէօյ) Թէվագգուֆ իտիպ, անճագ տիւն պուզլար չէօզիւլմիւշ օլտուղունտան Վարնայա մուվասէլէթ իթտիքի մէմուլ պուլունմուշ տըր ։

—Դատը քէօյիւնտէն մաթպաամըզա վէրիլէն մալումաթա կէօրէ, օրատա 4 բօլիս՝ էվվէլքի կիւն գարիյէի մէզքիւրէտէ Գուշ-Տիլի տէ սաքինէ օլուպ մաաշուգէսի պուլունան պիր գըզըն խանէսինէ կիտէրէք իչէրի կիրմէք իսթէմիշ իսէ տէ, խանէ խալգը գըզը կէօսթէրմէյիպ էվտէ օլմատըղընը պէյան իթմէլէրի իւզէրինէ, մէրգում պիր րէվօլվէր չէքէրէք գաբըյը աչմազլարսա հալտէ ճիւմլէսինի տէ գաթլ իտէճէյինի խանէ խալգընա սուրէթը թէհտիտքեարանէտէ պէյան իյլէմիշ օլտուղունտան, օ արա իսէ կէլէն բօլիսլէր մէրգումու ալըպ կէօթիւրմիւշլէր տիր ։

Րիվայէթէ կէօրէ, մէրգում բօլիսին ագլընա զաթէն խըֆֆէթ կէլմիշ օլտուղունտան, պու հարէքէթը թէհտիտքեարանէսի օ հալտէն նէշէթ իթմիշ տիր ։

—Սաֆվէթ բաշա հազրէթլէրինին մախտումու օլուպ Խարիճիյէ մէքթուպճուլուղընտա պուլունան Րէֆիք պէյ էֆէնտի հազրէթլէրինէ պիրինճի րիւթպէ Մէճիտի նիշանը իհսան պույրուլմուշ տըր ։

Գունտուրաճը պաշը Եօրկի աղայա տախի տէօրտիւնճիւ րիւթպէ Մէճիտի նիշանը իհսան պույրուլմուշ տըր ։

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ

ԷՎՐՕՊԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Լօնտրա 30 Յունվ.

Ինկիլ. էսհամը Ինկ. Լիր.	102-5/32
Օսմ. էսհամը աչըլտը	11-3/8
» » գարանտը	11-3/8
Իսթիգրազ 65	13-1/4
» 69	12-1/4
» 71	71-1/2
» 72	22-3/4
» 73	11-1/8
Օսմանլը Պանգասը	18-1/8
Րուսիա իսթիգրազը	82-3/4
Մըսըր տուչ. մուքթա հըտտէ	70-
» իսթիքյազը	92-1/4
Տաիրա Սանիէ (Մըսըր)	70-1/4
Բօչիլը իսթիգրազը (Մըսըր)	92-1/8
Մաճարիսթ. էսհամը 1877	99-1/4
Գամպիօ Բարիզ 3 այ վատէ	25-45

Բարիզ 30 Յունվ.

Ֆրանս. էսհ. 3 % Ֆր.	78-25
» » % 5	115-12 1/2
Օսմ. էսհամը աչըլտը	11-55
» » գարանտը	11-40
Իսթիգրազ 65 Ֆր.	-
» 69	60-
» 73	55-
Րումէլի չըմէնտըֆէրի	52-
Օսմ. Պանգասը	707-50
Գրէտի Լիօնէ	560-
Գրէտի Ֆօնսիէ	1247-50
Լիօն ագսիօնը	1510-
Սուէյիշ ագսիօնը	2145-
Րուսիա 5 % 1877	89-
Իթալիա էսհամը	86-35
Մըսըր ֆօնտ. մուքթա հըտտէ	352-50
Մաճարիսթան էսհամը	100-
Եունան 6 % 1879	417-50
Գամպիօ 3 այ վատէ	25-19

Վիէննա 30 Յունվ.

Լօնտրա իւզէրինէ գամպիօ	120-05
Րումէլի չըմէնտըֆէրի	24-50

ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Էսհ. ում. տիւն ագշ. գար.	12-24
Պու սապահ աչըլտը	12-24
Մըսըր մուքթաձհըտէ. գար.	78-20
Պու սապահ աչըլտը	78-10
Իսթիգր. 63 (մուքթօն)	71-
» 65	69-
» 69 (բինար	61-50
» 72 (Պօն տիւ Թրէ.)	22-
» 73	56-25
Րումէլի չըմէնտըֆէրի	53-
Աղչէ Փայիրի	9-
Րէբօր Ղրշ.	27-20
Հէվալէսիզ »	30-

ՊԱՆԳԱ ԱԳՍԻՕՆԼԱՐԸ

Գրէտի Ժէնէրալ	5-33
Սթամպօլ պանգասը	8-15
Սօսիէթէ Ժէնէրալ	5-08
Թրամվայ	5-12 1/2

ԱԳՉԷԼԷՐԻՆ ՖԻՅԱԹԸ

Օսմ. լիրասը 100 ղրշ. տան	Ղշ. Բր.
Պէյազ մէճիտիյէ Փարգը	108-08
Մէթալիք »	101-30
Պէշլիք »	104-
Ալթըլըգ »	104-20
Պագըր »	700-
Գայմէ	900-
Ինկիլիզ լիրասը	110-31
Ֆրանսըզ ալթունը	88-
Բօլ	90-15
Գրէմից ալթունը	51-15
Գարպօն գայմէսի	9-21

ԻԼԱՆԱԹ

ՍԹԱՄՊՕԼ

ՊՕՆ ՄԱՐՇԷՍԻ

Շարգ չարշըսը տէրունինտէ 20 նումէրօ իլէ մուրագգամ մաղազալար՝ քեաֆֆէի էշխասընը սաթըլըգ գաթը ալագա իթմէք իւզրէ պուլունտուղը ճիհէթլէ, ունուճա գըշըգ էշյաէ վէ սաիր մէլպուսաթ վէ մէֆրուշաթ էտինմէք իսթէյէնլէրին՝ օրայա միւրաճաաթլէրի Թագտիրտէ հէր հալտէ մէմնուն գալաճագլարը վէ պաշգա իշթիրա պահալը օլտըղը Թէպէյյուն իտէն մալլէրին բահասը Թագտիրինտէ գապուլ օլունաճաղը իլան օլունուր ։

Գազմիր Թագըմը
Ֆանէլա էրքէք իչիւն վէ չօճուգ իչիւն, վէ արշըն իլէ
Ֆրէնկ կէօմլէքլէրի վէ տօն քէթէն
Չօրապ, եաղլըգ, գըշըգ, էրքէք, գատըն, վէ չօճուգ իչիւն
Մէնտիլ, իբէքլի վէ քէթէն
Էլտիվէն, հէր պիր ճինստան
Շէմսիյէ, իբէքլի գարը վէ էրքէք իչիւն
Պաստօն
Չօճուգ էլպիսէլէրի եաղլըգ վէ գըշլըգ
Ջանթա, պօյուն պաղը
Շապգա չօճուգ իչիւն
Իբէքլի վէ եիւնլիւ գումաշլար ֆիսթանլըգ
Էլպիսէլիք վէ տէօշէմէլիք ֆըրանսըզ պասմալարը
Գազմիր բօյ տը շամպր
Եիւնլիւ շալ
Թանթէլա Թիւլլիւսիւ
Գօնսօլ իւզէրինէ Թօհաֆիյէլէր
Հավլու Թագըմլարը
Տիքիշ Թագըմլարը
Պիլէզիք, գօրտօն, եիւզիւք
Թիւլլիւ չիչէքլէր
Բարֆիւմըրի
Էնվայի օյունճագլար
Էնվայի Թօհաֆիյէ
Գատէհ, շիշէ, Թապագ, բագըր Թագըմը Թիւլլիւսիւ
Թաթլը Թագըմը
Թէրսի պատֆօն Թիւլլիւսիւ
Մագաս, չագը, Թարագ, ֆըրչա վէ պունլարա տայիր էնվայի Թիւլլիւ հէր պիր ճինս մալլէր ։

ԲԱՐԻԶ ՄԷՔԹԷՊԸ ԹԸՊՊԻՅԷՍԻ ՏԻՇՃԻՍԻ ՏՕՔԹՕՐ ՏՈՒՐԻՆԻՆԻՆ ԹԷՐԹԻՊԻ

Ինսանըն հըֆզը սըհհէթինէ էլզէմ վէ լազիմ օլան թէտաբիրտէն պիրի տէ տիշլէրինին Թէմիզլիյի մատտէսի օլուպ, էկէր պունա տըգգաթ օլունմազ իսէ, պունտան խայլի մազարրաթ հուսուլէ կէլէպիլտիյի կիպի, բէք չօգ խասթալըգ տա անտէն նէշէթ իտէր ։

Մեդիքըլ Թայմս կազէթասը՝ աղըզըն թէմամէն մուհաֆազա արգասընտա պուլունան գէվաթըն տօգթօր Տուրինի գաասը Թէճրիպէ վէ էհլիյէթի պուլունան պաշգա պիր րէհպէր տահա պուլունմատըղընը վէ մումայիլէյհին 1863 տէ «աղըզըն հըֆզը սըհհէթի» ունվանըյլա նէշր իթտիքի րիսալէտէ միւնտէրիճ Թէնպիհաթը Թէքմիլ քիմեակէրլէր Թարաֆընտան Թաստիր օլունտըղընը պէյան իտէյօր ։

Գօնճէթ նամ Ինկիլիզ էճզախանէսի տիշլէրին միւէսսիր պօղմայըգ մուհաֆազա իտէն, վէ տիշ էթլէրինի գուվվէթլէնտիրէն տիշ սույու իլէ տիշ թօզընը Թափիպը մումայիլէյհին րէչէթալարընա Թէվֆիգէն Թէրթիպ իյլէմիշ տիր ։

Պու տիշ սույընըն սուրէթը իսթիմալինէ կէլինճէ, մէզքիւր սուտան իքի իւչ տամլա պիր տիւլպէնտ բարչասը իւզէրինէ գօնուլուպ տիշէ գօնտըղը հալտէ, էն շիտտէթլի աղըըլար պիլէ կէչէր ։

Տօգթօր Տուրինինին տիշ ֆըրչալարը էքսէր ախըըգա Թարաֆընտան Թագտիր ու Թավսիյէ օլունմուշ օլմազլա, Գօնճէթ էճզախանէսի մէզքիւր ֆըրչալարը պիխասսա Լօնտրանըն պիրինճի ֆապրիգալարընտան կէթիրթմիշ տիր ։ Խմոի պու Թէրթիպի եարըրմագ արզուսընտա պուլունանլար Պէյօղլունտա Գօնճէթ պիրատէրլէրին Ինկիլիզ էճզախանէսինէ միւրաճաաթ իթմէքլէրինտէ խոշնութ օլաճագլար տըր ։

ԽԱՍԹԱԼԸԳ ՊԻՐՏԷՆ ՊԻՐԷ ՆԱՍԸԼ ԻԽՋԻՐԻՄԻԶԷ ԿԷԼԻՅՕՐ

Նօռը քի պիր խըրրըզ պիպի կիպի սայը, Նօռը տէ պու խասթալըգ կիպի սուբէթ իւզրէ պիլօւլ պիլէ մէզ։ Պու խասթալըգը միւպթէլա օլանլար՝ կէօզիւ ատէ վէ գապուրլուգա վէ պաղէն օբթա պիրէ սաբրը թութէ։ Իսթէրլինէ օսան կէլիր վէ սոնուգ իթէրլէր. պըզգ՝ խասթա իլէ սապահլարը քէնտի տըր։ Տիլլէրի եարըլղան պիր մասաէ իլէ քիրլէնիր, իչթահը գաչըր, խասթա սինիրլէնէ պէօյլէք պիր պարըզ վէ պաշըն պիր գապոր վէ աղըզ պիր աճըլըգ սուբէրէ, կէօզլէրի սուլար վէ նէմլէնիր։ Պիր աղ վագթ սոնրա պիր էօքսիւրիւք պաշլար, վէ պու էօքսիւրիւք էվվէլա գուրու օլուր, վէ պիր գաչ աղ սոնրա եէշիլճէ պիր պալղամլը կէլիր։ Խասթա ասլա պիր եօրղունլուգ ասլը, վէ պէյնէ ույուգ իսթէր։ Պու ույգու քէնտինէ հիչ պիր գուվվէթ վէրմէզ։ Պասլը հա իւյիւնէ պիր Թիթիրլիք կէլիր վէ հէր չէյ ֆէնա կէօրիւր։ Պիրտէն պիրէ պաշը գալգտըղընտա, պաշը տէօնէր, ինդրաաբը օլուր. սէրին կէլէ գուրու վէ կէօզ սըգլըգ տըր. գանը գուվվէթսիզ ճիվէրլէրի զայիֆլէր. կէօզլէրինին ալթըն աշ՝ ալթըն եալա, խարէրէ աղ տըր վէ չօզ օլուր. պունտան մասսա Թօբթուլուր տըր։ Խասթա՝ եէմէյի եէմէզ էքսէրի տիշարը վէրմէյէ մէճպուր տըր. պու իսթիֆրաղարտան սոնրա պազէն աճը վէ պազէն Թաթլըճա պիր սու կէլիր, վէ գուսսուգտան սոնրա էքսէրիա խըրըլտը կէլիր. խասթանըն կէօզլէրի գարարըր, վէ կէօզլէրինին էօնիւնտէ սայմալէքէլէր պուլունուր. պէօյլէք պիր եօրղունլուգ վէ կէրկինլիգ տույար ։ Պութիւն պու ալամէթլէր սըրա իլէ մէյտանա չըգար ։ Տէյլէր քի, էհալինին իւչ բայընըն պիր բայը չու խա պու Թարզտա մէզքիւր խասթալըգա միւպթէլա տըր ։ Պազը հէքիմլէր պու խասթալըղըն Թապիաթը իւզէրինէ էքսէրիա եանըլմըշլար տըր ։ Պազըլարը պիր ճիյէր խասթալըղը, պազըլարը հազըմսըզլըգ, վէ պիրտէ պուլաշըգ պիր խասթալըգ տէյիպ պէլլի ալամէթլէրինտէն հիչ պիրի մուվաֆըգ օլամամըշ տըր ։ Մաամաֆիհ «Մաատամ Սէյկլին Շիֆաքեար Շուրուպը» հէր խասթալըղը Թէմամիյլէ խասթալըղը եոք իտէր ։

Հազմըզլըգ րէգ վախիմ պիր խասթալըգ օլուպ, բէք չօգ ինսանլարա վարտըր, վէ էկէր սէրիան պագըլըրսա Թէտավի օլունմազ իսէ, նէթիճէսի չօգ ֆէնա օլուր ։ Սէյկլին շուրուպը էն միւէսսիր ամէլի մուէսսիր պիր մուալիճէ տիր ։

Սահիպի Ա. Ճ. ՀՈՒԱՅԹ

2 Ֆարինկտօն Րօտ Լօնտրա Է. Գ.

Պէյօղլու Գալաթա վէ Սթամպօլըն պիլճիւմլէ պաշլըճա էճզախանէ վէ սպէչեար տիւքքեանլարընտա պուլունուր ։

Թօբտան վէ բէրաքէնտէ միւպաեէաթ իչիւն Գալաթատա Վօյվօտա գուրպինտէ Նիւքօլէ Գալոբրըմիտա Ն. 93-97 տէ Ումում Ինկիլիզ մաղազալարընտա մէմուրը մախսուսը իւմօնտ Գարուանյա միւրաճաաթ իթմէլի տիր ։

اصول دفتری جدید

ՈՒՍՈՒԼԸ ՏԷՖԹԷՐԻ

Պու քիթապ՝ Մէարիֆը Ումումիյէ վէ Թիճարէթ Նէզարէթը ճէլիլէլէրիյէ Տէրսաատէթ Թիճարէթ օտասը Թարաֆընտան պիլթէտգիգ մազհարը Թահսին ու Թաստիգ օլմուշ, վէ Բագըր Տօղլա եանը գայտը մուզաֆ ուսուլինտէ տէֆթէր Թութմագլըգը խօճայա ինճէլիւ պըրագըյան վէ հէրքէս Թարաֆընտան անլաշըլըր իւզրէ պիր իխթիֆաէ իւզրէ սուրէթը իպարէ վէ Թարիֆաթը չայէթ աչըգ օլարագ պիթթէֆսիլ Միսրան մաթպաասընտա նէշր օլունարագ պու քէրրէ Թապ իթտիրիլմիշ վէ մէքտէպլէրտէ պուլունտուրուլաճաղը մէյտանա չըգարըլմըշ տըր ։ Պու քիթապ մէքտէպ Թէտրիսինէ Թարաֆընտան գապուլ իթտիրիլմէք իւզրէ, Մէարիֆը ուսուլը տէֆթէրի Թարաֆընտան գապուլ իտիլմիշ տիր ։

Միւնտէրիճաթը ուսուլը տէֆթէրիտէն պաշգա պէյնէլթիւճճար միւթէտավիլ պուլունան վէ հէր քէսճէ պիլինմէսի լազըմ օլան պիր չօգ բօլիչա վէ Թահվիլաթը ասլիյէ վէ Թէճտիտ վէ ճիրօ վէ պիլէթ վէ հէվալէ մէքթուպը վէ բրօմէսօ վէ սէքվէնցիօ վէ մուգավէլէնամէ սուբէթլէրինի վէ պանլար հագգընտա օլան Թիճարէթ մէճէլլէսի վէ Թիճարէթ ահքեամընըն լազըմ օլան միւլահազաթը օլան Թապիխ օլունան Եանի Թիճարէթնամէ իչինտէ պուլունարագ օլան ալէմի Թիճարէթտէ պիր Թարզ ճէտիտ պիր էսէր օլտուղըն տախի անլաշըլըր ։ Օ սըրատա մէքթէպ պու թագրիրլէրինտէն պաշգա պիրինճի Թէփէ վէ Թահսիլլէրինտէ Թիճարէթ Թարաֆընտան Թավսիյէ օլունմուշ վէ սաթըլմագտա պուլունմուշ տըր, Մէարիֆի Թարաֆընտան իքի պաշ պիրինճի Թէռթիպ Թարաֆըյլա անլաշըլըր իտար Թավսիյէ պուլունուր ։

Իճարէսի 12 գուրուշ օլարագ, մէքթէպը ֆիւնունը Օգթօլըլար պաշըընտա Սարաֆիմ էֆէնտինին գըրաաթխանէսի տիր ։ Սաիր քիթապճըլարտա տախի պուլունուր ։

4—1

Ա. ԼԱ ԳՕՆՖԻԱՆՍ
Ա. Մ. ՊԻԼԼՕՐԵԱՆ ՎԷ ՇՈՒՄԲ.

Գալաթատա Վօյվօտատա 38 նումէրօտա վագը օլուպ պունտան պիր գաչ այ էվվէլ Պէյօղլունտա Տօզլու եօլտա Բանախյա նամ Րում քիլիսէսինին Թահ գարշըսընտա վագը 299 նումէրօլը մաղազայա նագլ իթմիշ օլան մաղազատա, Էվրօբանըն հէր նէվ չարապլարը, վէ սաիր միւսքիրաթը պուլընտըղը կիպի, պագգալիյէյէ տաիր հէր նէվ մէճքիւլաթ վէ սաիրէ մէվճուտ տըր ։

Էմթաաի մէզքիւրէ տիւքեար մաղազալարա նիսպէթլէ հէմ ղայէթ նէֆիս վէ հէմ ֆիյաթճա տահա տուն օլտըղը կիպի, կէրէք Պէյօղլու վէ կէրէք Սթամպօլ վէ գարիյէլէրտէն վուգու պուլաճագ սըբարիշլէր ղայէթ չապուգ վէ մունթազամ սուրէթտէ իճրա իտիլիփ, հէր ճիհէթլէ բազարլըգ յաբըլմասը միւշթէրիլէրին խոշնուտ օլմալարընա տըգգաթ օլունաճաղը իլան օլունուր ։

ԻՏԱՐԷԻ ՄԱԽՍՈՒՍԷ ՎԱՊՕՐԼԱՐԸՆԸՆ ՎԱԳԹԸ ՀԱՐԷՔԷԹԼԷՐԻ

Իշպու 1883 Յունվարըն 14ինճի ճումաէ կիւնիւնտէն իթիպարէն

ԱՏԱԼԱՐ ԹԱՐԻՖԻ

ԷՎՎԷՄԻՅԷ ՍԷՖԷՐԼԷՐ

Ատալարտան Սթանպօլա Բէօբրիւյէ

Սա. Տգ.	
2 —	Գ. Ատա, Հէյպէլի, Պուրկազ, Գընալը
2 15	Բէնտիք, Գարթալ, Գ. Ատա, Հէյպէլի, Պուրկազ, Գընալը

Բէօբրիւտէն Ատալարա Ճէնուպէ

9 30	Գընալը, Պուրկազ, Հէյպէլի, Գ. Ատա, Գարթալ, Բէնտիք
10 45	Գընալը, Պուրկազ, Հէյպէլի, Գ. Ատա (1)

ԲԱԶԱՐ ԿԻՒՆԼԷՐԻ

Ատալարտան Բէօբրիւյէ

2 15	Բէնտիք, Գարթալ, Գ. Ատա, Հէյպէլի, Պուրկազ, Գընալը
9 —	Գարթալ, Գ. Ատա, Հէյպէլի, Պուրկազ, Գընալը

Բէօբրիւտէն Ատալարա

3 30	Գընալը, Պուրկազ, Հէյպէլի, Գ. Ատա, Գարթալ
9 30	Գընալը, Պուրկազ, Հէյպէլի, Գ. Ատա, Գարթալ, Բէնտիք

ՀԱՅՏԱՐ ԲԱՇԱ ԹԱՐԻՖԻ

Իզմիթ Հէրէքէյէ էօնտէրմէ (?) էտիլէճէք

ԷՎՎԷՄԻՅԷ ՍԷՖԷՐԼԷՐ

Բէօբրիւտէն

Սա. Տգ.		
5 10	Իզմիթտէն կէլէն	գոթ. Նօ. 2
10 35	Բէնտիքտէն կէլէն	8

Հայտար Բաշատան

3 50	Բէնտիքտէն կէլէն	գթ. Նօ. 1
11 —	Իզմիթտէն կէլէն	5

ԳԱԶԸ ՔԷՕՅ ԹԱՐԻՖԻ

ԷՎՎԷՄԻՅԷ ՍԷՖԷՐԼԷՐ Բէօբրիւտէն Սա. Տգ.	ԷՎՎԷՄԻՅԷ ՍԷՖԷՐԼԷՐ Գատըքէօյտէն Սա. Տգ.	ԲԱԶԱՐ ՍԷՖԷՐԼԷՐԻ Բէօբրիւտէն Սա. Տգ.	ԲԱԶԱՐ ՍԷՖԷՐԼԷՐԻ Գատըքէօյտէն Սա. Տգ.
2 15	2 15	2 30	2 30
3 —	3 —	3 30	3 30
3 45	3 45	4 30	4 30
4 30	4 30	5 30	5 30
5 30	5 30	6 30	6 30
8 30	8 30	9 —	9 —
9 15	9 15	10 —	10 —
10 —	10 —	11 —	11 —
10 45	10 35	12 (2)	11 45
11 30	11 20	—	—
12 (2)	11 45		
— —	— —		

(1) Ախշամլարը քէօբրիւտէն Ատալարա ճէնուպէն 10 45տէ իճրա օլունան սէֆէր հավա լատօս վէ Թիրէ գար օլտուղը գէճան պիր չէյրէք էվվէլ եանի 10 30տա իճրա օլունաճաղընտան, հավալարըն պէօյլէ օլտըղը գէճան միւշթէրիլէրին վագթը իլէ վափօրա կէլմէլէրի իխթար օլունուր ։

(2) Քէօբրիւտէն սաաթ 12տէ Գատըքէօյինէ իճրա օլունան սօն սէֆէր հավա լատօս վէ Թիրէ գար օլտուղը գէճան պիր չէյրէք էվվէլ եանի սաաթ 11 45 կէչէրէք իճրա օլունաճաղընտան հավալարըն պէօյլէ օլտըղը գէճանլէր միւշթէրիլէրին վագթը իլէ կէլմէլէրի իխթար օլունուր ։

Քէօբրի վէ իսքէլէ մէմուրլէրի սաաթլէն պիլէթ ալըպ պիլէթ եէրինէ բարա ալմալարը քաթիյէն մէմնու տըր, միւթէճասիրլէրի պէր մուճիպը Գանուն ճէզա խթէն մէսուլ տըր ։ Պինաէն ալէյհ վափօրա բաքիպ օլան գիմսէլէրին քէօբրիւտէն ալմըթլըլէրինտէ պիլէթլէրինի իսքէլէտէն ալմալարը վէ հիչ պիր ավուլթիւրինտէ Գանունէ ուսուլէ մուխալիֆ եանը սաաթ վափօրլար տէրունինտէ պիլէթլէրինի ալմալարը միւթէճասիրէ տըր ։

Ագշամլարը քէօբրիւտէն սաաթ 9,30տա Ատալարա վէ սաաթ 11,15 վէ 12տէ Գատըքէօյինէ հարէքէթ իտէն վափօրլարա ճիւրմի պէօյլէ վէ եօլճուլարը իղաճ իտէր ուրէճէտէ օլան եոլ վէ էշեա գապուլ օլունմայաճաղը տըր ։

Թէհլիքէտէն հազէր օլունմագ իչիւն միւման օլտուղը գէճան հէր վափոր պուլունտուղը Նօգթայի Թէվգգուֆ իտէճէքի կիպի, գօբայ վէ ֆուրթունա միւնասէպէթիլէ սու սէֆէրլէր իճրա օլունամազ իսէ, պու պապտա եօլճուլարըն պիր շէյ սէօյլէմէյէ հագլարը օլմայաճագ տըր ։

ԱԼՄԱՄԱՏԸՆՍ. ՏԷՅՄԷԶ

Խըրըտավաթըն մաղազա վէ էվլէրէ կիրիպ կէրէք մալէն վէ կէրէք ճանէն էհամիյէթ տուշառը քէօթէր վէ իստըրապ իթտիքլէրի վէ գաչալար գըրըտլարը Թարիֆ գապուլ իթմէզ պիր մատտէ օլուպ, անճագ պունուն էօնիւնէ ալմագ իչիւն պիր նէվի էլէգթրիգ չանը իճատ օլունմուշ տըր. Պէօյլէ քի մէզքիւր չընկըրտագ՝ կէրէք գաբուլա վէ կէրէք բէնճէրէ վէ սաիր խըրըսըզըն կիրէճէքի չիւպհէ խալէն մահալլէրէ վազ օլունուբ գուրուլուրգտա, հէր նէ վագթ գաբու վէ եա բէնճէրէյէ թօզանըղը վէ եա աչըլըր իսէ, մէզքիւր գաբու վէ եա բէնճէրէնին աչըլըրգ գապըղը միւտտէթ պու էլէգթրիգ չընկըրտագը գուվվէթլի պիր սէսլէ չալըրմագ սանիյէ խանէտէ ույուլըրրաը վէ պէօյլէճէ խըրըսըզլարըն իսթէտիկի հէր տէֆա պօչա չըգարըր ։

Շիմտիյէ գատար էվլէր վէ մաղազալարա վագ վէ ճիվէ պիր ֆիյաթլա ֆիրոթէն օլունան պու էլէգթրիգ չընկըրտագընտան միւթէտավիլ միւշթէրիլէրիմիզ բէգ ղիյատէ խոշնուտ, օլուպ տէֆաթէլէ աճիլլէրինէ պէտէլը Թէշէքքիւր վէ մէմնունիյէթ իթմիշլէր տիր ։ Տօղրուտան տօղրույա Բարիզ Գարպիէ ֆապրիգասընտան կէթիրթմիլիմիզ պու մալլէր ճիվէյէ Թարաֆընտան Թագսիթ ու Թահսին օլունմուշ տըր ։ Պունտան գիյաթէ մալումաթ ալմագ իսթէյէնլէր մաղազամըզա միւրաճաաթ իթմէլի տիւրլէր ։

Օ Լօնտօն տ՚Օր Պէյօղլու Գալաթա սարայը իթթիսալինտէ Ն. 237.

Խ. ԱՃԱՐԵԱՆ